

PRODROMUS HYMENOPTERORUM
ČECHOSLOVAKIAE

PRODROMUS BLANOKŘÍDLÉHO HMYZU
REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ

Vychází při:
„Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae“.

Pars VIII.

Dr. VLADIMÍR BALTHASAR:

Prodromus Chrysididarum Rei Publicae Czechoslovakiae

Praha 1946

Dr. Vladimír Balthasar:

PRODROMUS CHRYSIDIDARUM REI PUBLICAE ČECHOSLOVAKIAE.

S podporou Národní rady badatelské.

F. VI. Čeleď *CHRYSIDIDAE*.

Tato nápadná a ostře vymezená skupina akuleátních Hymenopter je charakterisována četnými velmi výraznými znaky, jimiž se zřetelně odlišuje od všech ostatních Aculeát.

Hlava při pohledu shora je širší než delší, obličej zřetelně vyhlouben (*cavitas facialis*), zadní okraj této vyhloubeniny bývá opatřen více či méně zřetelnou lištou. Tykadla u obou pohlaví 13-článeková, lomená. U několika rodů spodní pysk a spodní kusadla jsou značně prodloužená, nejnápadněji u r. *Parnopes*. Prothorax často velmi mohutně vyvinut, mesothorax podélnými parapsidálními rýhami rozdělen ve tři pole. Štítek je vždy jednoduše stavěn, za to zadní štítek (*postscutellum*) bývá protažen v konický nebo lamelovitý útvar, někdy shora lžičkovitě vyhloubený (*Stilbum*). Drápky chodidel jsou buď opatřeny vnitřními, hřebinkovitými zoubky, nebo jsou na konci jakoby rozštěpeny (podčeleď *Heteronychinae*: rod 1. až 5.), nebo jsou zcela jednoduché (podčeleď *Holonychinae*: rod 6. až 12.). V žilnatině předního křídla bývá radiální políčko buď zcela uzavřené, nebo otevřené, základní žilka téměř rovná, ohnutá, nebo kolénkovitě zalomená. Na spodu plochý až vyhloubený zadeček je tříčlánekový, s výjimkou samců r. *Parnopes*, kdež je 4-článekový. Polední článek zadečku na svém zadním okraji bývá opatřen jedním až mnoha zoubky, nebo je vykrojen či zvlněn, nebo konečně pravidelně zaokrouhlen. Kladélko samiček je dlouhé, jeho dílce se do sebe zasouvají, je-li vtaženo do abdomenu.

Příznačné je pro Chrysididae jejich nápadné, kovové zbarvení, pro něž beze sporu náležejí k nejkrásnějším našim hmyzům blanokřídlým. V larválním stadiu jsou bez výjimky parazity u různých druhů včel, vos a kutilek, výjimečně též z příslušníků jiných čeledí blanokřídlého hmyzu. O způsobu jejich života je pojednáno u každého druhu zvláště.

V celém světě známe dnes asi 1500 druhů zlatěnek, z toho pro oblast palaearktickou přichází v úvahu asi 500 druhů. Československo náleží ve střední Evropě k nejbohatěji obdařeným územím, především díky velkému druhovému přínosu, který poskytují nejteplejší území jižní Moravy a jižního Slovenska, nadmíru bohatá na druhy sucho- a teplo-

milné, původu mediterranního a pontomediterranního, případně v užším vymezení původu pannonského a illyrského. Až dosud známe u nás 12 rodů o celkovém počtu 72 druhů. Další podrobný a pečlivý faunistický průzkum, hlavně Slovenska, nás nepochybně obohatí ještě o řadu dalších jižních, vzácných druhů, které k nám nejseverněji zasahují, ale dosud ušly pro svou vzácnost pozornosti sběratelů. Ale právě soupis zlatěnek ČSR názorně ukazuje, na jak pozoruhodné výši je náš zoologický vlastivědný výzkum. Stačí, jestliže si uvědomíme, že ještě r. 1905 KUBES ve svém seznamu českého blanokřídleho hmyzu (Čas. čes. spol. ent. II, 1905) znal z Čech pouze 6 rodů s celkem 20 druhy! Dnes známe z Čech 48 druhů, z Moravy 54 druhů a ze Slovenska 64 druhů.

Při této příležitosti chci ještě poděkovati všem našim předním sběratelům a badatelům v oboru hymenopterologie za jejich nevšední ochotu, s níž vypracování této části Prodromu podporovali jednak tím, že mi dali k dispozici a k revisi své cenné československé materiály, jednak že mi poskytli řadu údajů o pozoruhodnějších druzích. Je to především přednosta zoolog. oddělení Národního musea v Praze, p. prof. Dr. J. OBNBERGER, jenž mi dal k dispozici veškeré musejní materiály zlatěnek, obsahující všechny zachované starší naše sběry (Coll. KUBES, DUDA, KHEIL, a četné ojedinělé nálezy jiných českých sběratelů), jakož i velmi bohaté sběry p. řed. O. ŠUSTERY, dále pp. řed. V. ZAVADILA z Ostravy, Dr. A. HOFFERA z Prahy, prof. J. ŠNOFLÁKA z Brna, prof. L. BATI z Čes. Budějovic a konečně některých dalších, jichž spíše jen ojedinělé údaje jsou uvedeny přímo v seznamu. Nutno ještě připomenouti, že ve sbírkách Národního musea v Praze jsou též obsaženy zajímavé úlovky tragicky zesnulého prof. GREGORA z Brna, dále sběry prof. ŠPAČKA z Trutnova, dosti početné a zajímavé sběry p. uč. ČEPELÁKA, atd. Není snad třeba připomínati, že jedním z nejdůležitějších údajových pramenů pro seznam byla ovšem také sbírka autorova.

Nejdůležitější základní literatura.

- BERLAND L. et BERNARD F., Hymenoptères vespiformes III, Faune de France, sv. 34, Paris 1938.
 BISCHOFF H., Familie Chrysididae. Genera Insectorum, Bruxelles, 1913.
 BUYSSON R., Les Chrysidides, apud E. ANDRÉ, Spécies des Hymenoptères d'Europe et d'Algérie. Sv. VI, Gray 1891.
 DAHLBOM A. G., Hymenoptera Europae praecipue borealia. Sv. II. Chrysis in sensu Linneano. Berlin 1854.
 HEDICKE H., Hautflügler — Hymenoptera. Ex: Tierwelt Mitteleuropas. Sv. 5, č. 2. Berlin 1930.
 MOCSÁRY A., Monographia Chrysididarum orbis terrarum universi. Budapest 1889.
 TRAUTMANN W., Die Goldwespen Europas. Lautawerk 1927.
 TRAUTMANN W., Chrysididae, apud SCHMIEDEKNECHT: Die Hymenopteren Nord- und Mitteleuropas. II. vyd. Jena 1930.

Speciální literatura.

- BALTHASAR V., Hymenopterologický obraz Bzenecka. Příroda, Brno, XXXIV, 1941.
 BALTHASAR V., Příspěvek k poznání Hymenopter vých. Moravy. Čas. č. sp. ent., XXXVIII, 1941.
 BALTHASAR V., Další příspěvek k poznání Hymenopter vých. Moravy. Sborn. přír. kl. Brno, XXIV, 1941.

- BALTHASAR V., Hymenopterologické studie. Ent. listy, Brno, VI, 1943.
 BALTHASAR V., Opuscula hymenopterologica V., Ent. listy, Brno, VII, 1944.
 BALTHASAR V., Opuscula hymenopterologica VI., Ent. listy, Brno, VIII, 1945.
 BALTHASAR V., Chrysididae, Sphegidae a Scolidae okolí Parkánu a Kovačovských kopců. Čas. č. sp. ent. 1948.
 BAŤA L., Na jihočeském přesypu. Ent. listy VII, Brno, 1944.
 HOFFER A., Oekologické poznámky o zlatěnkách. Čas. č. sp. ent. XXXIII, 1936, Praha.
 HOFFER A., Nová varieta druhu *Chrysis dichroa* Dhlb. Čas. č. sp. ent. XXXIV, 1937.
 HOFFER A., Příspěvek k poznání zlatěnek Československé republiky. Sb. přír. sp. M. Ostrava 1932–35.
 HOFFER A., Barevné odchylky druhu *Hedychrum roseum* Ros. Čas. č. sp. ent., Praha, XXXIV, 1937.
 HACHLER E., Zlatěnka *Chrysis pumila* na jižní Moravě. Příroda, Brno.
 KUBES A., Seznam českého hmyzu blanokřídlého. Čas. č. sp. ent., Praha, II, 1905.
 MADER L., Entomologischer Anzeiger XIII, 1933.
 MADER L., Entomologische Zeitschrift, 50, 1936.
 MADER L., Beitrag zur Kenntnis der Hymenopteren III, Entom. Nachrichtsbl. XIII, 1939.
 MADER L., Beitrag zur Kenntnis der Hymenopteren IV, I. c.
 ŠNOFLÁK J., Rozšíření některých Aculeat na Mohelenské hadcové stepi. Archiv Svazu na ochr. přír. na Moravě 6, 1944.
 ŠPAČEK K., Úlovky zlatěnek v českém Podkrkonoší. Čas. č. sp. ent. XXXI, 1934.
 ŠPAČEK K., Zoogeografické a oekologické příspěvky k výzkumu fauny českoslov. zlatěnek. Čas. č. sp. ent. XXXII, 1935.
 ŠUSTER A., Nové české Hymenoptery. Čas. č. sp. ent. IV, 1907.
 ŠUSTER A., Nové české Hymenoptery. Čas. č. sp. ent. VI, 1909.
 ZAVADIL V., Mediterranní a pontické prvky fauny Hymenoptera na Bzenecku. Příroda, Brno 1936.

I. rod: *NOTOZUS* FÖRST.

Hlava je mohutně vyvinutá, její zadní část a spánky jsou většinou rozšířeny, mandibuly opatřeny několika zoubky. Pronotum je dosti dlouhé a dopředu sžžené. Metanotum je prodlouženo v horizontální výrůstek o rovnoběžných nebo dozadu sbíhavých stranách. Poslední článek zadečku je vykrojen a nese malou vertikální plošku, která vroubí výkrojek zadečku. V některých případech tato ploška chybí, zřídka je nahrazena silně ohrnutým okrajem. Malé až velmi malé druhy, vyhledávající jednak okolíky *Umbellifer* a *Achillei*, jednak osluněné křoviny, kde se pídí po mšicích, jejichž sladký sekret je jim pochoutkou.

Dosud známe přes 40 druhů tohoto rodu, z toho 15 palaearktických, z nichž v Československu byly zjištěny 4 druhy, další *N. ambiguus* Dhlb. je velmi pravděpodobný a jeho pozdější objev lze předpokládati.

N. panzeri FABR.

- FABRICIUS: Syst. Piezat. 1804, p. 172;
scutellaris PANZ., Fauna Ins. Germ. 1798, fs. 51;
productus DAHLBOM, Hym. Europ. II, 1854, p. 44;
viridiventris ABAILLE, Diagn. Chrys. Nouv. 1878, p. 2;
bipartitus TOURNIER, Ann. Soc. Ent. Belg. 1897, p. 91.

Rozšíření: Téměř celá Evropa až po jižní Švédsko a Finsko, Sibiř a stř. Asie, severní Afrika.

Pozorování: U nás dosti hojně po celém území na vhodných, polostepních lokalitách. Ačkoliv dává přednost teplejším krajinám, nechybí ani na stanovištích vysloveně podhorských. Podle různých autorů parazituje u Sphegidů z rodů *Crabro*, *Pemphredon*, *Mimesa* a *Trypoxylon*.

Č. Na př. okolí Prahy, Jílové, Houštka, Káraný n. L., Lysá, Veselí n. Luž., Písek, Cheb, okolí Trutnova atd.

M. Hlavně na jižní Moravě, na xerothermních lokalitách, jako Čejč, Kobylí, Mutěnice, okolí Hodonína.

S. Odtud mi nejsou známy dokladové exempláře nominální formy, ač i tam je výskyt nepochybný.

f. **soror** Mocs.

Monogr. Chrys. 1889, p. 68.

Teplomilnější než nomin. f. Od května do srpna.

Č. Jedině dosud z teplého Polabí. Lysá n. L. (ČEP., NM.).

M. Pouzdřanské stepi (GREG., NM.), Čejč (ZAV.), Kobylí (BALTH., ZAV.), Mutěnice (BALTH.), Věstonice (VŠET., Coll. NM.).

S. Parkán a Kovačovské kopce (BALTH., HOFF., ŠUST. Coll. NM.), Mužla (HOFF.), Plešivec (HOFF.,) Bratislava (KAV., Coll. ZAV.).

v. **spina** LEPEL.

Ann. Mus. Paris, 1806, p. 121.

Tato velká forma je dosud u nás známa jen z teplých lokalit slovenských, kde je často zjevem dosti hojným.

S. Děvínská Kobyla (HOFF.), Parkán (BALTH., HOFF., OBENB., ZAV.).

v. **pyrosomus** FÖRSTER.

Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl. 1853, p. 333.

Rovněž velmi teplomilná forma, dosud:

M. Kobylí (ZAV.).

S. Kovačov (BALTH.), Parkán (ŠNOF.), Radvaň-Karva (HOFF.), Somotor (HOFF.), Kamenné Darmoty (ZAV.), Borša (ROUB., Coll. NM.).

N. sanzii GOGORZA.

GOGORZA: An. Soc. Esp. Hist. Nat., 1887, p. 33.

foveatus MOCÁRY, Ann. Mus. Hung. 1914.

Rozšíření: Druh s nápadnou diskontinuitou rozšíření. Znám dosud z několika málo stanovišť německých, rakouských, dále z Albánie, Bosny a Španělska, a vých. poloviny ČSR.

Pozorování: O původu tohoto druhu je těžko na základě dosud známých areálových dat se vysloviti. Nezdá se však býti tak vzácným, za jakého jej má TRAUTMANN. Oekologická data neznáma. V Čechách dosud nezjištěn. Červen až srpen.

- M. Bzenec a Mor. Písek (BALTH., ŠNOF., ZAV.), Kobylí (ŠNOF., ZAV.), Čejč (HOFF., ZAV.), Vlkoš (ZAV.), Hranice (ZAV.), Pouzdřany (ZAV.), Pavlovské vrchy (ŠNOF.).

S. Parkán, Slov. Nové Mesto (obojí HOFF.).

N. constrictus FÖRSTER.

FÖRSTER: Verh. Nat. Ver. Reuss. Rheinl., 1853, p. 336.

affinis SCHENCK, Nass. Jhrb. 1856, p. 64;

elongatus SCHENCK, ibid., p. 65;

kohlri Mocs., Mon. Chrys. 1889, p. 70;

minutulus SCHENCK, Nass. Jhrb., 1856, p. 66;

pulchellus SCHENCK, ibid.

Rozšíření: S výjimkou Sibíře a Číny v celé palaearktické oblasti, na sever zasahuje až do Švédska a Finska.

Pozorování: Na území našeho státu není příliš hojný a také počet stanovišť dosud zjištěných je nevelký. Zdá se, že dává přednost lokalitám teplým a rovinným. Jako hostitel byla zjištěna *Mimesa bicolor* SHUCK.

Č. Soběslav (BALATÝ, Coll. BA.), Veselí n. Luž. (HOFF., Coll. BA.), Trutnov (ŠPAČ., Coll. NM.).

M. Bzenec, Mor. Písek, Čejč, Kobylí, Rohatec, Slušovice (vesměs BALTH.).

S. Parkán (BALTH., HOFF.), Mužla (HOFF.).

f. **unicolor** TRAUTM.

Goldwespen Eur., 1927, p. 28.

Dosud jen:

Č. Trutnov okol. (ŠPAČ.).

N. bidens FÖRSTER.

FÖRSTER: Verhandl. Nat. Ver. Preuss. Rheinl. Vol. 10, 335, 1853;

spina DAHLB. Hym. Eur. Vol. 2, 1854 p. 41;

femoralis EVERS., Bull. Soc. Nat. Mascou, Vol. 30, p. 547, 1857;

superbus ABEILLE, Diagn. Chrys. Nouv. 1878, p. 2.

Rozšíření: Porůznu v střední a jižní Evropě, Polsko, Turkestan, Amur.

Pozorování: Nový pro Československo. Zřejmě reliktní druh s diskontinuitním rozšířením, všude velmi vzácný. V Německu znám toliko ze dvou nálezů v Porýní a u Berlína.

Č. Horní Jelení, 5. VII. 1948, jediný exemplář, E. Šimek (Choceň) leg. (Coll. Balth.).

2. rod: OMALUS PANZER.

Do tohoto rodu náležejí nejmenší naše zlatěnky. Svým celkovým habitem připomínají rod předcházející, avšak metanotum je pouze mírně vyklenuto nebo kůželovité, nenese nikdy vodorovné lamely. Apikální okraj třetího tergitu je uprostřed vždy více či méně vykrojen. Zřídka

objevuje se při tomto výkrojků kolmá destička. Drápky mají dva neb více postranních zoubků. Přední stehna rozšířena.

Podobně jako druhy předešlého rodu, milují sladké sekrety mšic, které olizují a proto často pobíhají po listech stromů a křovin mšicemi napadených. Nejsnadněji je lovíme smýkáním nižší vegetace, na různých travinách, kvetoucích okoličnatých a řebříčku.

Až dosud známe asi 90 druhů, rozšířených většinou v oblasti palae-arktické (68), zbytek v oblasti nearktické a neotropické, z toho v Československu bylo zjištěno 8 druhů, další druh *O. horvathi* Mocs., žijící také v Maďarsku, by mohl býti v jižním Slovensku ještě zastížen.

O. violaceus SCOPOLI.

SCOPOLI: Ent. Carniolica 1763, p. 298;
imperiale SHUCK., Ent. Mag. 1837, p. 174;
coeruleus DAHLB., Exercit. Hym., 1831—33, p. 33;
fuscipennis DAHLB., Monogr. Chrys. Suec., 1829, p. 15;
micans OLIVIER, Enc. Meth. Ins., 1790, p. 676;
nitidus PANZ., Fauna Ins. Germ., 1805, fasc. 97.

Rozšíření: Celá Evropa až po jižní Švédsko a Finsko, Ionské ostrovy, Kavkaz, Turkestan, Sibiř.

Pozorování: Tento palaearktický druh, jehož původ je těžko stanovit, je v ČSR zjevem jen vzácným a na Slovensku nebyl prozatím vůbec zastížen. Jeho rozšíření je zřetelně sporadické. ALFKEN udává jako hostitele *Pemphredon lugubris* F.

Č. KÁROV (Coll. NM.), Davle (ZEM., Coll. NM.), Káraný (OBENB., Coll. NM.), Protivín (HOFF.), Č. Budějovice (BA.).

M. Kojetín (Coll. BALTH.), Hranice (ZAV.).

O. aeneus FABR.

FABRICIUS: Mantis Insect, 1787, vol. I, p. 284;
affinis WESM., Bull. Ac. Sc. Brux., 1839, p. 172;
bidentulum SHUCK., Ent. Mag. 1837, p. 175;
nitidus MARQUET, Bull. Soc. Hist. Nat. Toulouse, 1879, p. 156;
pygmaeus SCHENK, Beschr. Nass. Goldw. 1856, p. 58;
freyi TOURN, Soc. Ent., 1889, p. 169.

Rozšíření: Celá Evropa až po jižní Lapponsko, Kavkaz, Malá Asie, Turkestan, Sev. Afrika.

Pozorování: U nás druh celkem hojný na stanovištích velmi různého charakteru. Parasituje u různých drobných Sphegidů.

Č. Na př.: okolí Prahy, Čelákovice, Písek, Kardašova Řečice, Jankov, Hostinné, Martinice, Krumlov, Nová Huť, Sudějov, Karlovy Vary, Mimoň atd.

M. Na př.: Brno, Hranice, Rožnov pod Radh., Lužice, Zlín, Věstonice atd.

S. Dosud jen Parkán (BALTH., HOFF.).

f. **blandus** FÖRSTER.

Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl. 1853, p. 351.

Přechody k této formě vyskytují se dosti často, ostatně oprávněnost této formy je značně pochybná.

f. *puncticollis* Mocs.

Ent. Nachr. 1887, p. 291.

M. Čejč (BALTH.).

S. Slov. Nové Mesto (Coll. BALTH.).

f. *atratus* Mocs.

Ibid. — Patrně jen nigrinismus vzácně se vyskytující.

Č. Čelákovice (Coll. BALTH.), Praha (HOFF.).

O. truncatus DAHLB.

DAHLBOM: Exerc. Hym., 1831-33, p. 35;

anomalus FÖRST., Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl. 1853, p. 337;*coeruleus* THOMSON, Opusc. Ent. 1870, p. 104;*minutus* DAHLB., Dispos. Meth. Spec. Hym., 1845, p. 5;*violaceus* WESM., Bull. Ac. Sc. Brux., 1839, p. 71.

Rozšíření: Evropa až po Švédsko a Norsko, na východ po Ural, Kavkaz, Turkestan, Malá Asie, sev. Afrika.

Pozorování: U nás celkem jen vzácně a roztroušeně, s převahou na teplých stanovištích. Nalézáme jej na okoličnatých, ale na jihu, podle TRAUTMANNA, též na révě vinné. Hostitel neznám. Většina u nás zjištěných exemplářů ulovena byla v červenci.

Č. Praha okolí (KHEIL, ŠUST., Coll. NM.), Kolín (KUB., Coll. NM.), Poděbrady, Pelhřimov (ŠUST.).

M. Pouzdřany (HOFF.), Hranice, Velehrad (obojí ZAV.), Uherský Brod (BALTH.).

S. Parkán (HOFF.), Helemanovce (MACEK, Coll. ZAV.).

O. pusillus FABR.

FABRICIUS: Syst. Piez. 1804, p. 176;

minutus WESM., Bull. Ac. Sc. Brux., 1839, p. 173.

Rozšíření: Od jižního Švédska celou Evropou, Kavkaz, Malá Asie, Persie, Čína.

Pozorování: Ačkoliv druh zasahuje vysoko na sever, zdá se býti teplomilný, jak lze souditi podle toho, že u nás obzvláště hojný je na teplých lokalitách. Je u nás však roztroušeně všude, neobvykle hojný na jižní Moravě a na již. Slovensku, na pustějších stepních a polostepních lokalitách. Od června do počátku září. Buysson uvádí, že parazituje u různých druhů rodu *Trypoxylon*.f. *schmiedeknechti* Mocs.

Mocs., Monogr. Chrys. 1889, p. 83.

Četné přechodní formy, typické exempláře však jen na teplých lokalitách jihomoravských a jihoslovenských.

M. Na př.: Čejč, Kobylí, Pouzdřany.

S. Na př.: Parkán, Kovačov, Somotor, Slov. Nové Mesto.

O. auratus L.

LINNÉ: Fauna Suec., II. vyd. 1761, p. 414;

minimum DUF. et PER., Ann. S. E. Fr., 1840, p. 39;

curtiventris TOURN., Ann. Soc. E. Belg., 1879, p. 88.

Rozšíření: Téměř celá oblast palaearktická. Na sever proniká druh až 65° s. š. Náleží k nejhojnějším druhům celé oblasti.

Pozorování: U nás na příhodných lokalitách všeobecně hojný od pozdního jara do podzimu. Na kvetoucích Umbelliferách, ale také na mladých výhonech ovocných stromů, kde hlavně vyhledává mšice nebo olizuje cukernatý jejich sekret s listů. Má četné hostitele z čeledi Sphegidae, a to z rodů *Crabro* s. l., *Cemonus*, *Trypoxylon*, *Pemphredon*, *Philanthus*, *Cerceris* a j. BOUCHÉ uvádí také Tenthredinida *Nematus ribesi* Scop. Druh neobyčejně variabilní s četnými popsányi aberracemi, jež však navzájem všechny splývají v poněkud přechodech, takže jejich taxonomická oprávněnost je velmi pochybná.

Č., M. a S. — všude hojný až obecný.

S typickou formou všude jsou hojné aberrace

f. *triangulifer* Ab.

f. *abdominalis* Buyss.

f. *viridiventris* Mocs.

f. *cupratus* Mocs.

většinou však v přechodných tvarech k formě nominální.

O. bogdanovi RAD.

RADOSZKOVSKY: Fedtschenko, Reise in Turkestan, Hym. 1877, p. 5;

punctulatus Mocs., Chrys. Fauna Hung., 1882, p. 30, 80;

rudowi Buyss., Rev. Ent. Caen, 1887, p. 169.

Rozšíření: Italie, Dalmacie, Balkánský poloost., Maďarsko, Rumunsko, jižní Rusko, Malá Asie, Turkestan a nyní též Československo.

Pozorování: Tento velmi zajímavý pontomediterranní, xerothermofilní druh je pozoruhodným dokladem vnikání tohoto faunistického prvku na naše území. Bližší údaje oekologické nejsou známy. Data našich nálezů: od května do konce srpna. Ač dosud znám jen ze Slovenska, lze jeho výskyt v nejteplejší části Moravy předpokládati.

S. Kovačov, Parkán, dosti hojně (BALTH., HOFF., ŠUST. Coll. NM.), Slovenské Nové Mesto (HOFF., ZAV.), Seleška (ZAV.), Kr. Chlumec (HOFF.).

O. biaccinctus BUYSS.

BUYSSON: André, Spec. Hymen. VI, 189, p. 152;

gasperinii Mocs., Monogr. Chrys. 1889, p. 92 (melanismus).

Rozšíření: Střední Evropa, Francie, Španělsko, Dalmacie, Italie, Albanie, Syrie.

Pozorování: Zdá se, že jde o vysloveně středoevropský druh, který však proniká i dosti hluboko na jih Evropy. U nás je poměrně vzácný a na lokalitách jak nížinných, tak i podhorských, bez zřetelného akcentu teplomilnosti. Od června do srpna. Hostitelé dosud nezjištěni.

Č. Káraný n. L. (OBENB., Coll. NM.), Budislav (rovněž), Mníšek-Skalka.

M. Zlín, Lideřovice, Vizovice, Bzenec (vesměs BALTH.), Mor. Písek, Brno-Hády (obojí ŠNOF.).

S. Děvínská Kobyla (KAV., Coll. ZAV.), Plešivec (HOFF.).

f. *mülleri* TRAUTM.

Ent. Zeitschr. 1926, p. 4.

Dosud jen:

M. Hranice (ZAV.).

O. *bidentulus* LEP.

LEPELÉTIER: Ann. Mus. Hist. Nat. Paris, 1806, p. 121;

bidentatus EVERSM., Bull. Soc. Nat. Mosc., 1857, p. 548;

pusillus WESM., Bull. Ac. Sc. Brux., 1839, p. 173.

Rozšíření: Střední a jižní Evropa, Kavkaz, Ural, Persie, Sibiř (ale též aethiopská oblast).

Pozorování: Druh nezřetelně eurosibiřského původu, u nás na vhodných polostepních stanovištích, jakož i na pustších travnatých porostech všude dosti hojný. Od května do počátku září, namnoze ve velkém počtu. Hostitel: *Psephen caliginosus* WESTW.

Č. Na př.: Modřany, Káraný, Sadská, Nová Huť, Písek, Štětí n. L., Cheb, Hostinné, Úpice.

M. Na př.: Kyjov, Brno, Tišnov, Mikulov, Kobylí, Pouzdrany, Pavlovské kopce, Velehrad, Blansko.

S. Bratislava, Parkán, Kovačov, Slov. N. Mesto, Košice, Plešivec, Seleška.

f. *wesmaeli* CHEVR.

Chrys. Léman., 1862, p. 110.

Četné přechody k této formě, vyslovené exempláře toliko:

S. Kovačov (BALTH.).

3. rod: HOLOPYGA DAHLB.

Rod je charakterisován základní žilkou předního křídla kolénkovitě ohnutou, poslední článek zadečkový je bez jakéhokoliv výkroju nebo postranních zoubků, drápky nesou dva i více postranních zoubků na vnitřní straně. Všeměs druhy malé až středně veliké.

Podobně jako oba rody předešlé, navštěvují druhy tohoto rodu kvetoucí Umbellifery a Achilleu, ale setkáme se s nimi též na listech a větvích křovin, kde pilně vyhledávají kolonie mšic.

Až dosud je známo přes 40 druhů, rozšířených téměř po celém světě. Z toho je 13 druhů palaearktických. U nás žijí 2 druhy.

H. gloriosa FABR.

FABRICIUS: Ent. Syst. II, 1793, p. 242.

Z četných synonym nejdůležitější jsou:

ignicollis DAHLB., Hym. Eur., 1854, p. 52;

similis MOCs., Monogr. Chrys., 1889, p. 130;

numidica LUCAS, Explor. Alger. III., 1849, p. 311;

splendida SCHENCK, Jhrb. Ver. Naturk. Nass., 1856, p. 48.

Rozšíření: Celá palaearktická oblast, některé formy zasahují také hluboko do oblasti aethiopské.

Pozorování: Druh u nás všobecně rozšířený a většinou velmi hojný ve svých barevných aberracích, naproti tomu nominální forma je vzácnější a setkáváme se s ní výhradně na teplých lokalitách. Také f. *chrysonota* FÖRST. zdá se převažovat na teplých a suchých stanovištích. V literatuře uváděny jsou jako hostitelské druhy *Mimesa unicolor* WESM., *Cerceris quadri-fasciata* PANZ. (FRIESE) a *Chalicodoma muraria* F., nepochybně parazituje však tato zlatěnka ještě u jiných druhů.

U nás zastoupené barevné odchylky:

f. *amoenula* DAHLB., Dispos. meth. Spec. Hym., 1845, p. 4

f. *chrysonota* FÖRST., Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl., 1853, p. 347

f. *aureomaculata* AB., Ann. Soc. Linn. Lyon, 1879, p. 32

f. *viridis* GUÉR., Rev. Zool., 1842, p. 150.

H. fervida FABR.

FABRICIUS: Spec. Ins. 1781, p. 456;

curvata FÖRST., Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl., 1853;

chalconotum FÖRST., l. c.;

metallicum DAHLB., Hym. Eur. II, 1854, p. 68;

chloroideum (Hedychrum), DAHLB., l. c., p. 66;

fellmanni LUC., Explor. Algér. Zool. III, 1849, p. 314.

Rozšíření: Téměř celá Evropa až po 65° s. š., Kreta, Sev. Afrika, Syrie, Palestina.

Pozorování: U nás všude na teplých stanovištích, avšak mnohem vzácněji, než druh předešlý, místy však velmi hojná. Od května do září, hlavně na květech Umbellifer.

Č. Teplé okolí Prahy.

M. Pouzdřany, Pavlovské kopce, okolí Brna, Rajhrad.

S. Bratislava, Šamorín, Ivánka, Parkán, Radvaň, Karva, Mužla, Nitra, Inovec, Trenčín, Slovenské Krušnohoří, Seleška atd.

f. *taorminensis* TRAUTM., D. E. Z. 1922, p. 321.

Tuto sicilskou formu chytil HOFFER u Parkánu, Mužly a Karvy.

4. rod: HEDYCHRIDIMUM ABEILLE.

Rod je charakterisován mírně prohnutou základní žilkou předního křídla (která však u některých druhů u nás nepřicházejících v úvahu je téměř rovná), třetím abdominálním tergitem bez jakéhokoliv výkrojku

a bez postranních zoubků, a drápky chodidel, jež nesou jen jeden kolmo odstávající, často velmi nezřetelný zoubek asi uprostřed délky dráčku. Malé neb prostředně velké druhy.

Druhy tohoto rodu dávají přednost písčitém, pustším stanovištím, silně vysluněným, okrajům výmolů a stráním slunných úvozů. Navštěvují květy Umbellifer a Achillei. Poměrně málo pohyblivé.

Až dosud známe na 70 druhů, jež obývají všechny oblasti s výjimkou oblasti australské. Pro palaearktis přichází v úvahu asi 35 druhů, z toho pro Československo s dvěma novými druhy, jichž prozatímni popisy dále připojuji, 13 druhů, což je téměř 62% všech v Evropě dosud pozorovaných druhů.

H. roseum Rossi.

Rossi: Fauna Etrusce, 1790, p. 75;

erschowi RADOSZ., Fedtschenko, Reise Turkestan, 1877;

suave TOURN., Mitt. Schweiz. Ent. Ges., 1878, p. 308;

lampas CHRIST., Naturg. Class. Ins., 1791, p. 405.

Rozšíření: Téměř celá Evropa, až po 62° s. š., Mediterraneanea, záp. Asie.

Pozorování: Tento velmi variabilní druh je u nás všeobecně rozšířen, místy však velmi vzácný, na jižnějších a teplých stanovištích naproti tomu hojný. Přes to však setkáváme se s ním i na lokalitách podhorských, avšak vyžaduje písčité nebo písčitohlinitý substrát. Od května do konce září.

Parasituje u velkého počtu hostitelů, jednak z čeledi Sphegidae (*Tachysphex*, *Gorytes*, *Astata* a j.), jednak z čeledi Apidae (*Osmia papaveris* dle BUYSSONA, a u některých *Halictů*).

Č. Na př.: Chuchle, Klecany, Hor. Třebáň, Křivoklát, Jirna, Káraný, Kolín, Sadská, Houška, Pelhřimov, Tábor, Č. Budějovice, Soběslav, Třeboň, Písek, Trutnov, Úpice a j.

M. Na př.: Kyjov, Čejč, Kobylí, Pouzdrany, Bzenec, Tišnov, Val. Klobouky, Lednice a j.

S. Na př.: Šamorýn, Parkán, Kovačov, Somotor a j.

f. **chloropygum** BUYSS.

Rev. Ent. Caen, 1888, p. 13.

Č. Havlovice u Úpice (ŠPAČ.).

f. **nanum** CHEVR.

Mitt. Schweiz. Ent. Ges., 1870, p. 266.

Č. Úpice (ŠPAČ.).

f. **caputaurum** TRAUTM.,

Ztschr. wiss. Ins. Biol., 1919, p. 35.

Č. Tábor, Kolín.

M. Bzenec, Mor. Písek, Čejč, Brumovice, Hranice, Tišnov, D. Věstonice, Val. Klobouky.

S. Seleška (ZAV.).

f. **nitens** HOFFER.

Čas. čs. sp. ent., 1937.

Všude s nominátní formou.

f. **špačeki** HOFFER.

l. c.

S. Parkán (HOFF., Coll. ZAV., HOFF.).

f. **bohemicum** ŠPAČEK.

Čas. čs. sp. ent., 1935.

Č. Úpice (ŠPAČ.).

f. **sudeticum** ŠPAČEK.

l. c.

Č. Trutnov okolí (ŠPAČ.).

H. sculpturatum ABEILLE.

ABEILLE: Feuille Jeun. Nat., 1877, p. 65;

scutellare TOURN., Mitt. Schw. Ent. Ges., 1878, p. 309.

Rozšíření: Stř. Evropa, jz. Evropa, Italie, Balk. poloostrov, již. Rusko, Kavkaz, Transkavkazsko, sev. Afrika.

Pozorování: Středomořský, mírně teplomilný prvek, většinou v teplých nížinách, výjimečně i v podhoří. Od května do srpna. Parasituje u některých druhů r. *Osmia* a *Halictus*.

Č. Černošice (ŠUST., Coll. NM.), Káraný (ČEPEL.), Budějovice, Jankov (obojí BA.), Úpice (ŠPAČ.).

M. Blansko, Hranice, Velehrad, Bzenec (vesměs ZAV.), Pouzdřany (HOFF.).

S. Parkán (BALTH., HOFF., ŠUST., Coll. NM.), Kovačov (BALTH.), Nitra, Filakovo, Seleška (vesměs ZAV.), Slov. N. Mesto (HOFF.).

H. integrum DAHLB.

DAHLBOM: Exerc. Hym. 1831-33, p. 35;

cupreum DAHLB., Disp. Spec. Hym., 1845, p. 3.

Rozšíření: Střední Evropa, Polsko, Ukrajina, Alpské země, Skandinávie, Finsko (až do 65° s. š.), Francie, Španělsko.

Pozorování: Druh středoevropského původu, poměrně chladnomilný, vystupující i do značných výšek nadmořských v tyrolských a švýcarských Alpách. Považovati jej za prvek boreoalpinní — jak to činí L. BERLAND a F. BERNARD — však nelze. K tomu chybí předpoklady, jež musí býti splněny u druhu, jež za takový prvek bychom chtěli míti. Podle TRAUTMANNa parasituje u *Harpactes lunatus* DAHLB. Týž autor referuje o hromadném výskytu tohoto druhu na jisté pustinné lokalitě, oživené tisíci jedinců. Proti jiným zlatěnkám za příliš velkých veder vyhledává stinná místa. Jelikož však poletuje stále jen nízko při zemi, lze jej jen nesnadno polapiti. Od poloviny května do

konce srpna. Jediné dva z našeho území dosud známé exempláře byly chyceny v červnu.

Č. Kolín (KUB., Coll. NM.), Úpice (ŠPAČ.).

Na Moravě a na Slovensku nebyl tento druh dosud zastížen.

***H. purpurascens* DAHLB.**

DAHLBOM: Hym. Eur. II, 1854, p. 85;

meyeri TRAUTM., Int. Ent. Ztschr. Guben, 1916, p. 93.

Rozšíření: Německo, franc. Alpy, Polsko (včetně Haliče), Československo.

Pozorování: Úzce střeoevropský a všeobecně velmi vzácný druh, parazitující patrně u některých medonosných včel. O jeho způsobu života nemáme bližších údajů. U nás dosud jen:

Č. Radotín (HOFF.), 1 exempl., chycen v květnu, Libšice (DUDA, Coll. NM., větší množství kusů).

***H. zelleri* DAHLB.**

DAHLBOM: Dispos. Spec. Hym., 1845, p. 2.

Rozšíření: Střední Evropa, Polsko, Švédsko, Finsko (až po 65. rovnoběžku), Tyrolsko.

Pozorování: Zřetelně střeoevropský a mírně teplomilný druh, který je všude, kde se vyskytuje, vzácný. Pro svou malost uchází ovšem snadno pozornosti. Psammophilní, od května do srpna.

Č. Káraný n. L., Lysá (ČEPEL., Coll. NM.).

M. Lužice (ŠUST., Coll. NM.).

S. Parkán (BALTH.).

***H. monochroum* BUYSS.**

BUYSSON: Rev. Ent. Caen, 1888, p. 3.

Rozšíření: Francie, jižní Tyrolsko, Maďarsko, Srbsko, Dalmacie, Albanie, Československo.

Pozorování: Vzácně na areálu rozšíření, snad illyrského původu. Nálezy, jež mám k dispozici, pocházejí z měsíce června až srpna. Teplomilný druh, o jeho způsobu života není nijakých bližších zpráv.

M. Brno-Hády, Bzenec, Znojmo (vesměš ŠNOF.), Syrovín (ŠUST., Coll. NM.).

S. Nitra (ŠUST., Coll. NM.), Parkán (HOFF., ŠUST., Coll. NM., ŠNOF., ZAV.), Kamenice n. Hr. (ŠUST., Coll. NM.), Streda n. Bodr. (ŠUST.), Seleška (ZAV.).

***H. flavipes* EVERSM.**

EVERSMANN: Bull. Soc. Nat. Moscou, 1857, p. 552;

bellipes MOCS., Term. Füzet, 1879, p. 121;

solandii CONST., Ann. Soc. Linn. Maine et Loire, 1858, p. 65;

pallipes TOURN. (sub. *Spintharis*), Ann. Soc. Ent. Belge, 1879, p. 99.

Rozšíření: Jižní Evropa, ve střední Evropě zasahuje až do Maďarska, Československa, Rakouska, Švýcarska a již. Německa, Tunis, Egypt, Palestina, již. Rusko.

Pozorování: U nás jen vzácně na nejjihnějších lokalitách Slovenských, kdež poletuje ponejvíce těsně při sprašových stěnách a snadno jej přehlédneme. Všechny exempláře u nás až dosud chycené jsou, pokud mi známo, z července. Oekologie tohoto druhu je dosud málo známa.

S. Parkán (BALTH., HOFF., ZAV.), Nitra (PFLEGER, Coll. HOFF.).

f. *cyanomaculatum* TRAUTM.

Goldw. Europ. 1927, p. 63.

Formu tuto popsal TRAUTMANN z Tunisu, byla však již několikrát u nás zastížena.

S. Parkán (HOFF., ŠNOF.), Seleška (ZAV.).

***H. femoratum* DAHLB.**

DAHLBOM: Hym. Eur. II, 1854, p. 90.

Rozšíření: Teplejší střední Evropa, jižní Evropa, sev. Afrika, Palestina.

Pozorování: U nás velmi vzácný, vynikající exponent mediterranní fauny. U nás zastížené kusy byly chytány v měsíci červnu a červenci. Způsob života neznám.

Č. Modřany (Coll. NM.).

M. Trávníčský les (ŠUST., Coll. NM.).

S. Parkán (BALTH.).

***H. elegantulum* BUYSS.**

BUYSSON: Rev. Ent. Caen, 1887, p. 173.

Rozšíření: Československo, Halič, Maďarsko, Francie, Španělsko, Palestina.

Pozorování: Sporadický výskyt tohoto vzácného druhu na areálu velmi nevýrazně vymezeném nedovoluje, abychom si učinili jasnou představu o jeho původu. Zdá se však, že jde o druh cirkummediterranní, vysloveně teplomilný, který nepochybně bude zjištěn také na již. Slovensku. O způsobu jeho života není nic známo. Mně známé kusy chyceny byly v červenci a srpnu.

Č. Lysá, Káraný (ČEPEL., Coll. NM., Coll. BALTH.), V. Osek (KUB., Coll. NM.).

M. Bořetice (ŠNOF.).

***H. coriaceum* DAHLB.**

DAHLBOM: Hym. Eur. II, 1854, p. 88.

Rozšíření: Střed. Evropa, Anglie, Maďarsko, Polsko, jižnější části Finska a Švédsko, Španělsko, Palestina.

Pozorování: Druh nepříliš hojný, avšak v ČSR na mnoha místech, původu nejistého a dosud neznámého způsobu života, pokud se týče jeho závislosti na hostitelích. Údaje o parazitování

u *Crabro albilabris* F., *Dinetus* sp., *Oxybelus uniglumis* L. jsou nejisté. Dává přednost teplým a suchým stanovištím, sprašovým stěnám, pískovnicům a vysluněným pískovcovým lomům. Od června do srpna.

- Č. Káraný, Lysá (ČEPEL., Coll. NM., Coll. BALTH.), Čelákovice, Roudnice (SEKERA), Úpice (ŠPAČ.).
 M. Mor. Písek (ŠUST., Coll. NM.), Čejč (ŠUST., Coll. NM.), Mutěnice, Židlochovice (obojí GREG., Coll. NM.), Velehrad (ZAV.), Pouzdřany (GREG., Coll. NM.).
 S. Děvín (ZAV.), Nitra (ZAV.), Parkán (BALTH., HOFF., ŠUST., Coll. NM.), Filakovo, Seleška (obé ZAV.).

H. ardens COQ.

COQUEBERT: Illust. Icon. Ins. II, 1801, p. 59;

carinulatum SCHENCK, Jhrb. Ver. Naturk. Nassau, 1861, p. 177;

integrum DAHLB., Mon. Chrys. Suec., 1829, p. 16;

minutum LEPEL., Ann. Mus. Hist. Nat. Paris, 1806, p. 122.

Rozšíření: Téměř celá Evropa s výjimkou nejzazšího severu, Kavkaz, Malá Asie, Sev. Afrika.

Pozorování: U nás nejhojnější druh rodu, na každém vhodnějším stanovišti, na okrajích lesů, hlinitých svazích a v osluněných úvozech, od května do konce září. Jako hostitele uvádí DOURS *Tachysphex nitidus* SPIN., TRAUTMANN některé druhy r. *Oxybelus* a ABELLE *Halictus curtus* PER. Nepochybně je těchto hostitelů mnohem více. Druh je ve zbarvení i skulptuře neobyčejně variabilní, jednotlivé formy přecházejí do sebe v plynulých přechodech, takže většina z nich nezasluhuje si zvláštních jmen.

Č., M. a S. všude na vhodných lokalitách.

f. **viridis** TRAUTM.

Ztschr. wiss. Ins. Biol., 1919, p. 31.

Č. Zlíchov (ŠUST., Coll. NM.).

M. Lužice (ŠUST., Coll. NM.).

H. krajníki n. sp.

Rozšíření: Československo — již. Slovensko.

Pozorování: Oba moje exempláře byly chyceny smýkáním na stepní lokalitě záp. od Párkanu a tamže patrně i oba kusy Šusterovy, a to dva v červenci, a po jednom v srpnu a počátkem září r. 1946 a 1947.

Na tomto místě podávám prozatímní popis tohoto drobného, avšak svým krásným zbarvením nápadného druhu, v rámci souborné práce pozdější uveřejněním podrobnější popis a osvětlím příbuzenské jeho vztahy.

Parvum, sat robustum. Capitis parte faciali viridi vel viride-cyanea, clypeo plus minusve subaurato, vertice cupreo. Cavitas facialis ferre nulla, indistincta, subtiliter punctata. Pronoto cupreo vel cupreo-aurato, pronoti angulis anticis in magno ambitu laete viridibus vel coerulescentibus, mesonoto cupreo-aurato, scutello clarius aurato, cuprescenti, post-

scutello metanotoque laete cyaneo. Abdominis segmentis dorsalibus rubro-cupreis, nitidis, ventre nitido, nigro. Antennarum articulo primo parum virescenti, funiculo nigro, articulo tertio articulo secundo distincte longiore. Femora colore nigro, leviter aenescenti, tibiae virides, metatarsus cum articulo sequenti pallide testaceus.

Capite, pro- et mesonoto densissime, admodum regulariter punctato, pro mesonotoque subcoriaceo, scutello fortius praesertim in parte apicali punctato, metanoto fortiter punctato-reticulato. Metanoti angulis postico-lateralibus sat longis, ferre spinosis, crasse divergentibus. Abdominis segmento dorsali primo et secundo subtilissime, sat sparse, segmento tertio dispersius punctato. Thorace abdomineque pillis brevibus, albicantibus, segmento tertio pillis aliquid longioribus instructo. Long. 3–3,5 mm.

Parkán (Slovakia merid.) 4 specimina, quorum 2 egomet ipse, 2 dom. O. Šustera mense VII, VIII et IX legit.

Typi in collectione mea et in collectione Musei nationalis Pragensis.

Hanc novam speciem ad honorem domini illustrissimi ac doctissimi RNDr. et MUDr. Boh. KRAJNÍK professoris universitatis ordinarii et instituti biologiae universalis facultatis medicinae Reginae-Gradecensis praestantis animo devoto denomino.

(Descriptio accuratior serius sequetur.)

***H. parkanense* n. sp.**

Rozšíření: Československo — již Slovensko.

Pozorování: Jediný exemplář tohoto nového druhu sesmýkal jsem poblíže Hronské Kamenice nedaleko Parkánu v červenci 1947.

Podávám zde prozatímní popis, podrobnější popis uveřejním později.

Parvum, sat robustum. Capite antice aliquid clariius vertice obscure viridicupreo, thorace cum capite concolori, viridicupreo, obscuro et opaco, abdomine nitido, virescenti, segmento primo et secundo dorso ferre nigro. Ventre nigro, nitido. Capite, pro- et mesothorace densissime subtilissimeque, sed distincte reticulato, punctis capitis faciei ferre indistinctis, praecipue in medio, cavitas facialis ferre nulla, medio linea longitudinali, impressa instructa. Vertex capitis nonnihil fortius, sed item tantum obsolete punctatus, punctis admodum leniter impressis. Pro- et mesothorax sparse, laevissime punctatus, punctis vix profundioribus, irregulariter dispositis, passim confluentibus, passim remote locatis. Scutellum paulo convexum, punctis magnis, sed sat dispersis et superficialibus instructum, intervallis subtilissime reticulatis, opacis. Metanotum fortiter punctato-reticulatum. Abdomine nitido, sparse subtilissimeque punctato, segmento tertio punctis subtilissimis, sed transversaliter paulo confluentibus notato. Antennis articulo primo aenescenti, articulo secundo tertioque subaequilongo. Femoribus aenescentibus, tibiis obscure rufis, apice pallidioribus cum nitore viridi vix perspicuo, tarsis pallidis, duobus articulis ultimis exceptis. Abdominis segmentum tertium pillis sat longis, cinereo-albidis instructum. Long. 3,8 mm.

Apud Kamenica n. Hr., prope opidum Parkán (Slovakia merid.) mense VII (1947) unum specimen ab autore collectum.

(Descriptio accuratior serius sequetur.)

5. rod: *HEDYCHRUM* LATREILLE.

Druhy tohoto rodu se velmi podobají druhům obou rodů předešlých, liší se však téměř nezakřivenou neb jen velmi mírně ohnutou basální žilkou předního křídla, dále tupým zoubkem nebo jen poměrně málo nápadným výběžkem po každé straně třetího tergitu a konečně drápky chodidel, které nesou nedaleko hrotu dlouhý vnitřní zoubek, jenž směřuje s hlavním hrotem dozadu, takže drápky jsou jakoby rozeklané. Náleží sem druhy jak malé, tak i značně velké, vždy více méně zavalité postavy.

Druhy r. *Hedychrum* dávají přednost písčitém, polopustým místům, lomům, písečnickům, úvozům nebo písčitém okrajům lesů. Velmi dobře hrabou v kyprém písku. Mnohé z druhů sem náležejících jsou pozoruhodny svým pohlavním dimorfismem.

Až dosud známé na 70 druhů, jež obývají všechny oblasti s výjimkou australské. Palaearktické oblasti náleží téměř 20 druhů, z toho v našem státě byly až dosud zastíženy 4 druhy. Výskyt pátého druhu — *H. longicollis* AB. — není vyloučen, neboť byl již vícekrát chycen v Maďarsku.

***H. gerstaeckeri* CHEVR.**

CHEVRIER: Mitt. Schwz. Ent. Ges., 1869, p. 47;

obscurum TOURN., l. c. 1878, p. 308.

Rozšíření: Střední a již. Evropa, Kavkaz, Zakavkazsko, Persie, Mongolsko.

Pozorování: Druh zřetelně eurosibířského původu, bez valných nároků na mikroklimatické poměry stanoviště. Setkáváme se s ním právě tak v nížinách, jako v podhoří, ba i v našich horách vystupuje do značných nadmořských výšek. Na vhodných stanovištích je u nás všude zastoupen, místy hojně. Bývá však často zaměňován s malými exempláři samců *H. rutilans*. Od května do počátku podzimu.

Č., M. a S. Všude, místy hojně.

***H. nobile* SCOP.**

SCOPOLI: Ent. Carniol., 1763, p. 297.

Hlavní synonyma:

aulicum SPIN., Ann. Soc. Ent. Fr., 1843, p. 129;

japonicum CAMERON, Proc. Manch. Liter. Phil. Soc., 1887, p. 7;

lucidulum F., Syst. Ent., 1775, p. 358.

Rozšíření: Téměř celá oblast palaearktická.

Pozorování: Náleží k našim nejobecnějším zlatěnkám, s níž se setkáváme jak u hnízdišť jejích hostitelů, tak i na kvetoucích okoličnatých, žebříčku a pod. Parasituje u řady *Sphegidiů*, *Apidů* a *Vespidů*, hlavně u rodů *Osmia*, *Halictus*, *Chalicodoma*, *Cerceris* a *Odynerus*. Od května do září.

Druh vytváří několik bezvýznamných barvových aberrací, z nichž nejpozoruhodnější je

f. *aureicollis* Mocs.

Monogr. Chrys., 1889, p. 168,

jež až dosud byla zastížena pouze:

M. Tišnov (HOFF.).

H. rutilans DAHLB.

DAHLBOM: Hym. Europ. II, 1854, p. 76;

incrassatum RADOSZ., Fedtschenko, Reise Turk., Hym., p. 5;

viridiaureum TOURN., Petit. Nouv. Ent., 1877, p. 106.

Rozšíření: Celá Evropa s výjimkou sev. Skandinávie a Finska, sev. Afrika, Kavkaz, Armenie, Persie.

Pozorování: U nás všude hojný druh a velmi často společně s předešlým, od května do konce léta. Parasituje u r. *Philanthus* a patrně u více druhů r. *Halictus*.

Barvové odchylky:

f. **micans** TRAUTM.

Ztschr. wiss. Ins. Biol., 1919, p. 32.

f. **perfidum** BUYS.

André, Spec. Hym. Eur., 1891, p. 219.

Všude, byť v menší hojnosti, s nominátní formou.

H. chalybaeum DAHLB.

DAHLBOM, Hym. Eur. II, 1854, p. 64;

coerulescens SHUCK., Ent. Mag., 1837, p. 172;

szaboii Mocs., Monogr. Chrys., 1889, p. 165.

Rozšíření: Teplejší střední Evropa, Polsko, Francie, Španělsko, již. Rusko, Maďarsko, Albanie, Egypt.

Pozorování: Tento druh, jenž je nezřetelně pontomediterranního původu, je patrně více rozšířen, než dosavadní literární prameny udávají. U nás vyhledává bez výjimky teplá a suchá stanoviště, polostepní formace, často jsem jej chytal na listech plazivých druhů r. *Rubus* a na *Nigella*. Od května do srpna. Jako hostitel je udáván *Bembicinus* (= *Stizus*) *tridens* F., nepochybně však i další druhy Sphegidů, jelikož jsem jej chytal na stanovištích, kde tento hostitel se vůbec nevyskytoval.

Č. Modřany (HOFF.), Káraný a Čelákovice (ČEPEL., Coll. NM.), Jirna, Houštka (obojí ŠUST., Coll. NM.), Úpice (ŠPAČ.).

M. Čejč (BALTH., HOFF., ŠNOF., ZAV.), velmi hojně, Kobyly (BALTH.), Bořetice (ŠNOF.), Pouzdřany (HOFF.), Dol. Kounice (GREG., Coll. NM.).

S. Nebyl dosud zastížen, ale nepochybně i tam na vhodných lokalitách.

6. rod: PARNOPES LATREILLE.

Do tohoto rodu náležející druhy jsou velmi ostře charakterisovány několika nápadnými znaky. Jazyk je velmi dlouhý a v klidu je zaklapnut mezi přední nohy, metanotum je protaženo v nápadný hrot, zadeček má u samců čtyři, u samic však pouze tři viditelné články, poslední článek je s obou stran vmáčklý, uprostřed kýlovitě zdvižený a nese na konci drobné, nepravidelné zoubky. Zadeček u našeho druhu je vždy alespoň částečně nekovově, masově-červeně zbarven.

Až dosud známe přes 20 druhů, z nichž 9 náleží palaearktické oblasti, ostatní většinou nearktické a neotropické, něco málo druhů obývá oblast orientální a aethiopskou, dva druhy jsou známy z Madagaskaru. U nás toliko jeden druh.

***P. grandior* PALLAS.**

PALLAS: Reise, I, dod., 1771, p. 474;

carnea FABR., Syst. Ent., 1775, p. 357;

doursi SICHEL, Cat. Syn. Ham. France, 1874, p. 118.

Rozšíření: Stř. a již. Evropa, sev. Afrika, Syrie, Persie, Kavkaz, Turkestan.

Pozorování: U nás na teplých, převahou písčitých lokalitách ne vzácně od června do srpna. Velmi často naletuje na kvetoucí druhy r. *Thymus* a *Armeria*, TRAUTMANN zmiňuje se o hromadném náletu v parném tichu těsně před bouří, kdy pozoroval na poměrně malé ploše sta jedinců. Parasituje u druhů r. *Bembex* F., u nás prakticky u *B. rostrata* L. a *B. integra* PANZ.

Č. Kolín (KUB., ZAV.), Veselí (TOMŠÍK, Coll. BA., HOFF.), Soběslav (BALATÝ, Coll. BA.), Drahotěšice (BA.), Káraný (div. collect.).

M. Mor. Písek (HOFF., ZAV.), Mutěnice (BALTH.).

S. Malacky, Král. Chlumec, Somotor (vesměs ZAV.), Slov. N. Mesto (HOFF.), Kúty (HOFF.).

f. *fasciatus* MOCS.

Monogr. Chrys., 1889, p. 615.

M. Bzenec (BALTH.).

f. *intermedius* M. MÜLL.

D. E. Z., 1909, p. 732.

Č. Kolín (ZAV.).

M. Mor. Písek (ZAV.).

S. Král. Chlumec (ZAV.).

f. *iris* M. MÜLL.

D. E. Z., 1909, p. 732.

M. Mor. Písek, Čejč (ZAV.).

S. Malacky (ZAV.).

7. rod: *STILBUM* SPINOLA.

Monotypický rod (oprávněnost druhého druhu jeví se pochybnou), charakterisovaný mohutným tělem — největší známá zlatěnka — hrudi dopředu a zadečkem dozadu silně se súzujícím. Metanotum nese shora vyhloubený, mohutný, dozadu směřující hrot. Třetí článek zadečku svrchu před řadou hlubokých jamek silně valovitě vyklenutý, apikální okraj tohoto článku nese 4 silné zoubky. Oči velmi sblížené, takže obličejová část úzká.

Jediný druh je nesmírně variabilní a tvoří několik zeměpisných ras s řadou barvových úchylek. Kosmopolit.

S. cyanurum FORST.

FORSTER: Novae Spec. Ins., 1771, p. 89.

Řada synonym, o nichž z části nelze zjistiti, vztahují-li se na nominální formu nebo formy ostatní.

Rozšíření: Kosmopolit, v Evropě zasahuje až do teplejší střední Evropy.

Pozorování: Tento druh, jenž je vysloveně thermofilní, byl sice v Československu předpokládán a tu a tam v literatuře uváděn jako domácí na již. Slovensku, ale dokladů zatím nebylo. Ve sbírkách Nár. musea v Praze byly prý kdysi dva exempláře ulovené kdesi v Čechách, já jsem však tyto dokladové kusy nenalezl. Prvním zaručeným nálezem je tedy můj nález ze Slovenska. Podle sdělení p. řed. ŠUSTERY byl prý současně chycen p. řed. Dr. ŠTĚBOU další kus na Moravě, takže je výskyt tohoto nádherného druhu v Československu konečně nesporně prokázán.

M. Dačice (ŠTĚBA).

S. Parkán (BALTH.).

Slovenský exemplář, chycený v polovině července na kvetoucím *Eryngiu*, náleží f. *calens* SPIN. Moravský kus, který je dosud uložen v nepreparovaných materiálech Nár. musea a jež jsem nemohl prohlédnouti, bude nepochybně náležeti téže formě. *Stilbum cyanurum* parazituje u velikého množství druhů z čeledi *Sphegidae*, *Vespidae* a *Apidae*. Slovenské kusy jsou hosty patrně u *Sceliphron destillatorius* ILL., nebo u některého druhu r. *Megachile*, na téže lokalitě se vyskytujícího.

8. rod: EUCHROEUS LATR.

Velké, robustní druhy, většinou nápadné svým nádherným zbarvením. Jazyk dlouhý, přesahující zřetelně konce mandibul, třetí tergít před koncem silně valovitě vyklenutý, u našeho, jakož i u většiny ostatních druhů, na apikálním okraji s četnými drobnými zoubky.

Až dosud je známo z celého světa přes 20 druhů, jež obývají jen zemědíly Starého světa, z toho většina náleží oblasti palaearktické (14). U nás je jediný druh.

E. purpuratus FABR.

FABRICIUS: Mant. Ins. I, 1787, p. 283;

quadratus SHUCK., Ant. Mag., 1837, p. 169;

purpureus ABEILLE, Ann. Soc. Linn. Lyon, 1879, p. 94;

sexdentatus LATR., Nouv. Dict. Hist. Nat., X, p. 529.

Rozšíření: Jižní a teplejší stř. Evropa, Anglie, Sev. Afrika, Turkestan.

Pozorování: U nás vzácně jen na nejteplejších lokalitách od června do září, hlavně na kvetoucím *Eryngiu* a *Potentilla argentea*. Hostitel neznám. Vytváří řadu barvových odchylek, jež však vzájemně do sebe přecházejí, takže většina z nich nemá oprávně-

nění. Jediná, u nás se vyskytující odchylka — f. *smaragdinus* TRAUTM. — podle zjištění MADEROVÝCH je barvou reakcí na panující počasí a ve sbírkách vzniká během let jako artefakt stupně vlhkosti v prostorách sbírek.

- M. Bzenec a Mor. Písek (HOFF., ZAV.), Pouzdřany (HOFF.), Kobylí (ŠUST.), Mutěnice (ZAV.).
 S. Parkán (BALTH., HOFF., ŠUST., Coll. NM.), Plavecký Čtvrtok (KAV., Coll. ZAV.), Slov. Nové Mesto (HOFF.), Streda n. Bodr. (ZAV.).

9. rod: *SPINOLIA* DAHLB. (*Achrysis* SEM.)

Rod je charakterisován tvarem třetího tergitu, jenž nese buď po každé straně po jednom zoubku nebo je na apikálním okraji opatřen větším počtem drobných, pilovitých zoubků. Jazyk je značně prodloužen, radiální políčko předního křídla je silně otevřeno. Kladélko samiček nese po stranách charakteristické zubovité nebo lištovité výrůstky. Druhy sem náležející patří k středně velkým až velkým zlatěnkám a jsou mnohdy velmi krásně zbarveny.

Známo asi tucet druhů, z nichž dva druhy žijí také na území našeho státu. Až na jediný druh jde vesměs o druhy palaearktické.

S. unicolor DAHLB.

DAHLBOM: Exercit. Hym., 1831, p. 32;

aplipennis DAHLB., Hym. Eur. II, 1854, p. 175;

lazušina FÖRST., Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl., 1853, p. 315.

Rozšíření: Severní a stř. Evropa, Polsko, záp. Rusko, Holandsko, Francie, Maďarsko.

Pozorování: Jde zřejmě o druh středoevropského původu se sub-boreálním akcentem, který nečiní nijaké nároky na teplotné poměry svých stanovišť. Dává přednost pustším místům s rudrální vegetací často v nejbližším okolí měst, při hromadách odpadků a p. TRAUTMANN pozoroval ji jednou na podobném místě ve velkém množství, jak nasedala na střepy, kusy krycí lepenky a pod. Podle téhož autora létají velmi rychle a neklidně nevysoko nad zemí a nesnadno dají se uloviti. Tato jejich vlastnost je snad příčinou, že se tento druh u nás jeví krajně vzácným. Od května do srpna. Hostitel *Tachysphex nitidus* SPIN., v Maďarsku též *Larra anathema* ROSSI (BIRO).

Dosud jen:

Č. Kolín-Zálabí (KUB., Coll. NM., poč. července).

M. Mohelno (PELIKÁN, det. ŠNOF.).

S. dallatorreana MOCS.

MOCSARY: Term. Füzet, 1896, p. 2.

Rozšíření: Československo, Maďarsko, Řecko, Malá Asie, Palestina, Tunis.

Pozorování: Podle dosavadních našich znalostí o rozšíření tohoto druhu lze míti za to, že jde o druh původu pontomediterranního,

který na jižním pobřeží středomořského basinu pronikl na západ až do Tunisu a nebude tedy chybět ani v Egyptě a Cyrenaice. Výskyt na jižním Slovensku je znamenitým obohacením naší fauny tímto význačným teplomilným prvkem, jenž u nás zároveň dosahuje severní hranici svého rozšíření. Pokud jsme s Dr. HOFFEREM přímo na stanovišti mohli zjistiti, parazituje u nás patrně u některých velkých druhů r. *Odynerus*.

S. Parkán (HOFF., větší počet kusů, BALTH., červenec).

10. rod: **PSEUDOCRYSIS** SEM.

Príslušníci tohoto rodu neobyčejně připomínají svým celkovým habitem druhů r. *Chrysis*, liší se však delším jazykem, který v klidu vždy alespoň o málo přesahuje konce mandibul, jakož i více či méně otevřeným radiálním políčkem předního křídla (toto však není úplně zavřeno ani u četných druhů *Chrysis*). Zadní okraj třetího zadečkového článku je buď hladký, nebo je opatřen dvěma až čtyřmi zoubky; někdy jsou tyto zoubky značně posunuty ke krajům tohoto tergitu.

Jde o rod výhradně palaearktický a je až dosud známo deset druhů. Tento počet se však patrně zvýší, neboť se zdá, že ještě některé druhy, jež jsou řazeny dosud do rodu *Chrysis*, náležejí ve skutečnosti sem. U nás až dosud byly zjištěny 3 druhy. Výskyt dvou dalších druhů, *P. uniformis* DAHLB. a *P. incrassata* SPIN. není vyloučen.

P. coeruleiventris ABEILLE.

ABEILLE, Diagnos. Chrys. Nouv., 1878, p. 5.

Rozšíření: Československo, Maďarsko, Halič, Francie, Španělsko.

Pozorování: Naše znalosti o rozšíření tohoto vzácného druhu jsou dosud tak kusé, že nelze si učiniti bezpečnou představu o jeho zoogeografickém původu. Rozhodně jde o druh teplomilný, jenž náleží v rámci naší fauny k zjevům nejpozoruhodnějším, a nepochybně též nejvzácnějším.

Až dosud jen:

S. Parkán-Belá (HOFF., Coll. BALTH.).

f. *slovaca* HOFFER (BALTH.).

HOFFER: Čas. čs. sp. ent., XXXIV, 1937.

BALTHASAR: Entom. Listy, VI, 1943.

S. Parkán-Belá (HOFF.).

P. rufitarsis BRULLÉ.

BRULLÉ: Expéd. Scient. Moreé, Zool. 1832, p. 375;

angulata DAHLB., Hym. Eur., II, 1854, p. 277.

Rozšíření: Až dosud uváděna byla nečetná naleziště z Řecka, Palestiny, Kavkazu a již. Ruska. Nálezy z Chorvatska a Sardinie považuje TRAUTMANN za nejisté. Je proto objev tohoto druhu na již. Slovensku vysoce pozoruhodný a překvapující. Oekologická data nemáme.

S. Filakovo, 1 ♀ (ZAV.).

P. neglecta SHUCK.

SCHUCKARD: Ent. Mag., 1837, p. 169;

thuringiaca SCHMIEDEKN., Ent. Nachr., 1880, p. 193.

Rozšíření: Téměř celá Evropa s výjimkou severu, sev. Afrika, Malá Asie, Turkestan, Tian-Shan.

Pozorování: Druh patrně celopalaearktický bez zřetelného ústředí výskytového. U nás je rozšířen téměř všude, v nížinách i dosti vysoko v horách, místy dosti hojný. Od června do srpna. Parasituje u různých druhů r. *Odynerus*.

Č., M. a S. Téměř všude a místy hojně.

II. rod: CHRYSIDEA BISCHOFF.

Náleží sem většinou velmi malé druhy, habituelně od vlastního r. *Chrysis* sotva k rozeznání. Jelikož jediným rozeznávacím znakem od následujícího rodu je chybění diskoidálního políčka v předním křídle, které však může býti u některých druhů rodu slabě naznačeno, je oprávněnost tohoto rodu značně pochybná. Zadní okraj zadečku u našeho druhu nese dva dosti dobře znatelné zoubky okrajové a dva většinou sotva postihnutebné zoubky vnitřní, jež jsou často nahrazeny pouhým zvlněním.

Až dosud je do tohoto rodu řazeno asi 20 druhů rozšířených po celém světě, z toho pro celou Evropu a také pro nás přichází v úvahu jen jeden druh.

Ch. pumila KLUG.

KLUG: Symb. Phys., V, 1845;

assimilis DAHLB., Hym. Eur., II, 1854, p. 201;

persica RADOSZK., Hor. Soc. Ent. Ross., 1881;

tarsata TOURN., Ann. S. Ent. Belg., 1879, p. 99;

virgo ABEILLE, Feuille Jeun. Nat., 1877, p. 66.

Rozšíření: Teplejší střední a jižní Evropa, sev. Afrika, Syrie, Palestina, Kavkaz, Persie, ale též jižní Afrika.

Pozorování: U nás se tento teplomilný druh vyskytuje jen na nejteplejších moravských a slovenských lokalitách. Poletuje neklidně na sprašových stěnách a snadno uchází pozornosti. Od června do srpna.

M. Pouzdřany (HOFF.), Brumovice (ŠUST., Coll. NM.).

S. Parkán (BALH., HOFF., ŠUST., Coll. NM.), Kovačov (BALH.), Streda n. Bodr. (ŠUST., Coll. NM.).

12. rod: CHRYSIS L.

Hlavní a na druhy nejbohatší rod čeledi. Náleží sem druhy jak malé až velmi malé, tak i velké. Jazyk nepřesahuje v klidu hrot mandibul. Radiální políčko předního křídla zcela neb téměř zcela uzavřené, postscutellum buď téměř ploché, nebo silně vyklenuté až protažené v kužel neb hrot. Zadní okraj třetího článku zadečku je buď zcela hladký, nebo zvlněný, nebo opatřen jedním až sedmi zoubky. Podle počtu těchto

zoubků rozděluje se celý rod na 9 pomocných skupin, jež však nemají valenci podrodů, jelikož některé druhy vytvářejí subspecie a variety, jež podle ozubení tohoto zadečkového článku patří do jiné skupiny, než forma nominální.

Až dosud je známo přes 1000 druhů, jež obývají všechny světadíly s výjimkou nejzazšího severu Evropy, Asie a Ameriky. Pro oblast palaearktickou přichází v úvahu asi 310 druhů, z toho v Československu bylo až dosud zjištěno 32 druhů, dalších 12 druhů je pravděpodobných a je téměř prestižním úkolem našich sběratelů, aby je na již. Slovensku, tak bohatém na četná faunistická překvapení, vypátrali. Jsou to: *Ch. refulgens* SPIN., *ignifrons* BRULLÉ, *millenaris* MOCs., *candens* GERM., *elegans* SPIN., *hybrida* LEP., *versicolor* SPIN., *taczanovskyi* RAD., *ramburi* DAHLB., *aestiva* DAHLB., *chrysoprasina* FÖRST. a *thalhammeri* MOCs. Právě překvapující nálezy v posledním roce opravňují tento předpoklad.

I. skup. HOLOCHRYSIDIS.

(Zadní okraj třetího tergitu bez zoubků a zvlnění.)

Ch. trimaculata FÖRST.

FÖRSTER: Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl., 1853, p. 307;
blancoburgensis SCHMIEDEKN., Ent. Nachr. 1880, p. 174;
aerata DAHLB., Hym. Eur., II, 1854, p. 129.

Rozšíření: Teplejší střední a již. Evropa, na sever až po Duryňsko, Balkán, Kavkaz, Persie, Malá Asie, Palestina.

Pozorování: U nás krajně vzácný druh, známý dosud jen z několika málo nálezů. HOFFER vychoval tuto zlatěnku z ulit *Helix*, v nichž se nalézala hnízda *Osmi*, u nichž tento druh parazituje. První generace objevuje se za teplých slunných dnů již koncem zimy, někdy následuje ještě letní generace. Tyto zlatěnky s oblibou nasedají na světlé osluněné skalní stěny, kameny, světlé střepy a pod.

M. Tišnov (HOFF.).

S. Děvín (KAV., Coll. ZAV.), Klastorisko ve Slov. ráji (ZAV.).

Ch. pustulosa ABEILLE.

ABEILLE: Diagnos. Chrys. Nouv., 1878, p. 6;
austriaca ZETTERST., Ins. Lapp., 1840, p. 466;
bicolor DAHLB., Mon. Chrys. Suec., 1829, p. 10.

Rozšíření: Celá Evropa s výjimkou nejzazšího severu, země kolem Středomořího moře, Arabie, Kavkaz, Sibiř.

Pozorování: Druh typicky palaearktický, bez zřetelného centra rozšíření. U nás roztroušené a celkem vzácné, ale i na stanovištích podhorských a v údolích vyšších hor. Nasedá často na staré zdi, trámové stavby a složené dřevo na okraji lesů. Od června do srpna. Parazituje u různých druhů r. *Osmia*.

Č. Zdice, Zbečno (Coll. NM.), údolí Vůznice (KHEIL, Coll. NM.), Písek (TÁBORSKÝ, Coll. NM.), Olešník a Némá Strouha při Vlt.

(Coll. BA.), Martinice (ČEPEL., Coll. NM.), Trutnov a okolí (ŠPAČ., Coll. NM.).

M. Zlín (BALTH.), Mikulůvka u Ružďky (Coll. ZAV.), Prostř. Bečva (BALTH.).

S. Bratislava (HOFF.).

Ch. hirsuta GERST.

GERSTAECKER: Stett. E. Ztg., 1869, p. 185;

osmiae THOMS., Opusc. Ent., 1870, p. 106;

lativentris TOURN., Ann. S. Ent. Belg., 1879, p. 92.

Rozšíření: Střední a sev. Evropa (až k 67° s. š.), hlavně na podhorských a horských stanovištích, pohoří Balkánu, Albanie, Pyreneje, Kavkaz. Zvláštní rasou zastoupen je tento druh také v Maroku.

Pozorování: Tento druh je ještě příznačnější pro horské lokality, než druh předešlý. Parasituje u četných druhů r. *Osmia*. U nás krajně vzácný. Dosud jen:

Č. Černošice a Srbsko (ŠUST., Coll. NM.).

S. Malé Karpaty u Bratislavy (BALTH.).

Ch. austriaca FABR.!

FABRICIUS: Syst. Piez., 1804, p. 173;

rufiventris RADOSZK., Hor. S. E. Ross., 1876, p. 142.

Rozšíření: Střední a již. Evropa, Švédsko, Kavkaz, sev. Afrika, Palestina, Sibiř.

Pozorování: Druh celkem nevybíravý ve stanovištích, dává však přece přednost lokalitám teplým. U nás nepříliš vzácně a na četných místech od května do srpna. Podle různých autorů parasituje nejen u druhů r. *Osmia*, ale také u r. *Odynerus*.

Č. Na př.: Praha okolí, Káraný, Nová Huť, Libšice, Slatina u Lib., Roudnice, Sušice, Písek, Martinice, Krásetín pod Kletí, Jindř. Hradec a j.

M. Na př.: Mor. Písek, Čejč, Znojmo, Lednice, Tišnov, Pavlovské kopce, Luhačovice, Zlín, Vsetín, Rožnov, Val. Meziříčí, Syrovín.

S. Trenčín, Zadiel.

Ch. simplex DAHLB.

DAHLBOM: Hym. Eur., II, 1854, p. 127;

simplicicornis BUYSS., André, Spec. Hym. Eur., 1891, p. 328.

Rozšíření: V celé stř. a již. Evropě, Kavkaz, Malá Asie, Syrie, Palestina, Mesopotamie, sev. Afrika.

Pozorování: U nás většinou na teplých stanovištích, hlavně na skalnatém substrátu, kde vyhledává hnízda hostitelských *Osmií*. Velká většina všech exemplářů, které jsem měl v rukách, byla u nás chytána v měsíci květnu a červnu.

Č. Hlubočepy a Radotín (ČEPEL., Coll. NM.), Závist (HOLÍK), Chabry (ŠUST., Coll. NM.), Kutná Hora (ZAV.), Písek (TABOR-

SKÝ, Coll. NM.), Jankov, Korosely, Soběslav a Veselí (vesměs BA.), Sušice (KUB., Coll. NM.).

M. Znojmo (ŠUST., Coll. NM.), Lednice a Tišnov (HOFF.), Mohelno (ŠNOF.).

S. Kovačov (BALTH.), Zadiel (HOFF.), Streda n. Bodr. (ZAV.).

Ch. cuprea ROSSI.

ROSSI: Fauna Etrusc., 1790, p. 78;

aurichalcea FÖRST., Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl., 1853, p. 305;

coeruleipes FABR., Syst. Piez., 1804, p. 173;

coerulescens FABR., Ent. Syst. Suppl., 1798, p. 173.

Rozšíření: Teplejší střední a jižní Evropa, sev. Afrika, Malá Asie, Transkavkazsko, Palestina.

Pozorování: U nás je tento druh omezen výhradně na teplá území, tam však za příhodných okolností nikterak vzácný. Parasituje u celé řady druhů r. *Osmia* a je spíše druhem pozdního jara. Jen zcela ojediněle byl chytán i v srpnu. S oblibou nasedá na kvetoucí *Geranium sanguineum*.

M. Pouzdřany (GREG., HOFF., ŠNOF., ZAV.), Klentnice (GREG.), Lednice, Brno, Rajhrad (vesměs HOFF.), Tišnov (ZAV.), Čejč (BALTH., ŠUST., ZAV.), Kobylí (BALTH., ŠUST., ZAV.), Znojmo (ŠUST.), Lužice (ŠUST.).

S. Děvínská Kobyla (BALTH.), Kovačov a Parkán (BALTH., GREG., HOFF., KAV.), Trenčín (HOFF.), Zadiel (KAV., Coll. ZAV.), Turna (HOFF.), Plešivec (HOFF.).

Ch. dichroa DALHB.

DAHLBOM: Hym. Eur. II, 1854, p. 146;

baeri RAD., Hor. S. E. Ross., 1866, p. 303;

coeruleipes FÖRST., Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl., 1853, p. 305;

gyllenhalii DALHB., Hym. Eur. II, 1854, p. 143.

Rozšíření: Střed. a již. Evropa, Kavkaz, Persie, Syrie, Palestina, Sev. Afrika.

Pozorování: U nás výhradně na teplých lokalitách, neboť je to druh vysloveně teplomilný. Parasituje u různých druhů r. *Osmia*. Od května do konce srpna, avšak v Coll. NM. též exemplář, chycený 15. dubna.

Č. Radotín (OBENB., Coll. NM.), Sv. Prokop (ŠUST., WIMMER), okolí Prahy (ČEP., Coll. NM.).

M. Brno-Hády (ŠNOF.), Tišnov (HOFF.), Pavlovské kopce (HOFF.).

S. Bratislava (Coll. NM.), Děvín (ZAV.), Nitra (ZAV.), Parkán a Kovačov (BALTH., HOFF., OBENB.), Zvolen (ROUB.), Turna, Plešivec, Slov. N. Mesto (HOFF.).

Ch. šusterai BALTH.

BALTHASAR: Entom. Listy, Brno, VI, 1943.

Rozšíření: Československo, Maďarsko, Rakousko.

Pozorování: Druh velmi blízký *Ch. angustifrons* AB. a snad jen severnější zeměpisná rasa tohoto druhu, čemuž by se zdálo nasvědčovat několik přechodných exemplářů, jež jsem mohl studovati. Pontomediterraní forma *Ch. angustifrons*, kdež je také ústředí tohoto druhu, je však od naší *Ch. šusterai* na první pohled zřetelně odlišná. V červnu až srpnu na písčitých územích jen pořádku. Do přehledu nálezů zařazuji též ony nálezy, jež mi byly sděleny pod jménem *Ch. angustifrons*, a které nepochybně náležejí našemu druhu.

M. Kobyli (BALTH., GREG.), Čejč (BALTH., ŠUST., Coll. NM.), Archlebov (GREG.), Jalubí u Velehradu (ZAV.), Bzenec a Znojmo (ŠNOF.).

S. Seleška (ZAV.).

Ch. phryne ABEILLE.

ABEILLE: Diagn. Chrys. Nouv., 1878, p. 5;

candens DAHLB. (nec Germar), Hym. Eur. II, 1854, p. 140.

Rozšíření: Dol. Rakousko, Tyroly, Italie, Sicilie, již. Francie, Španělsko, Československo.

Pozorování: Druh výrazně mediterranní, jehož výskyt na již. Slovensku (a u Bisambergu u Vídně) je dokladem penetrace teplomilných druhů středomořských na neobyčejně výhodná území teplého Podunají. Objevem tohoto druhu na Slovensku byla naše fauna Chrysid obohacena o znamenitý mediterranní prvek. Parasituje také u nás patrně u některého druhu r. *Osmia*.

S. Parkán, VII. 1947 (HOFF.).

2. skup. GONOCRYSIS.

(Okraj posledního tergitu zřetelně zvlněný.)

Ch. gracillima FÖRST.

FÖRSTER: Verh. Nat. Ver. Preus. Rheinl., 1853, p. 328;

saussurei CHEVR., Chrys. Léman, 1862, p. 36.

Rozšíření: Střední a již. Evropa, Sev. Afrika, Syrie, Palestina, Malá Asie.

Pozorování: U nás výhradně jen na teplých lokalitách a to dosti vzácně. Mediterranní druh. Podle různých autorů parasituje jednak u některých menších druhů r. *Osmia*, jednak též u některých druhů r. *Odynurus*. Od června do srpna.

Č. V celém teplém okolí Prahy (DUDA, ŠUST., Coll. NM.), Třebáň (ŠUST., Coll. NM.), Čekanice, Litol (DUDA), Osek (KUB.), Jankov (BA.).

M. Brno (ŠNOF.), Tišnov, Rajhrad, Pouzdřany (vesměs HOFF.), Blansko (ZAV.), Znojmo (ŠNOF.), Čejč (BALTH., ŠUST., Coll. NM.).

S. Parkán (BALTH., HOFF., ŠUST., Coll. NM.), Děvín (ZAV.), Malácký (ZAV.).

Ch. mediocris DAHLB.

DAHLBOM: Hym. Eur. II, 1854, p. 162;

subsinnuata MARQ., Bull. S. H. N. Toulouse, 1879, p. 160.

Rozšíření: Československo, Rakousko, Maďarsko, Francie, Itálie, Španělsko, Balkánský poloostrov, již. Rusko, Sev. Afrika, Malá Asie.

Pozorování: Vynikající mediterranní exponent v naší fauně, až dosud jen na jediné jihoslovenské lokalitě zjištěný.

S. Parkán, VI (HOFF.).

3. skup. MONOCHRYISIS.

(Poslední tergít protažen uprostřed v jediný zoubek.)

Ch. leachi SHUCK.

SHUCKARD: Ent. Mag., 1837, p. 168.

Rozšíření: Jižní a teplá stř. Evropa, sev. Afrika, Palestina.

Pozorování: Ačkoliv teplomilný, mediterranní druh, vyskytuje se ojediněle i v podhorských našich lokalitách a není tak vzácný, jak se původně za to mělo. TRAUTMANN zjistil jako hostitele Sphegida *Miscophus bicolor*. Patrně však i u jiných drobných kutilek. Tato drobná zlatěnka poletuje velmi čile od května do konce srpna, hlavně na sprašových stěnách a dosti snadno uchází pozornosti. Nalézáme ji též na kvetoucích Umbelliferech a Achillea.

Č. Na př.: Kolín, H. Týn, Osek, teplé okolí Prahy, Jirna, H. Třebáň, Libšice, Pelhřimov, Jankov.

M. Na př.: Pouzdřany, Pavlovské kopce, Velehrad, Čejč, Brumovice, Mutěnice, Syrovín, Tasovice u Znojma.

S. Na př.: Parkán, Kovačov, Děvín, Filakovo, Seleška, Streda n. Bodr., Slov. N. Mesto.

4. skup. TRICHRYISIS.

(Poslední tergít zakončen třemi zoubky.)

Ch. cyanea L.

LINNÉ, Fauna Suec. ed. II, 1761, p. 414;

bidentata VILLERS, Linn. Ent., 1789, p. 256.

Rozšíření: Celá Evropa až po 64° s. š., Kavkaz, Malá Asie, Sibiř.

Pozorování: Eurosibiřský druh, všeobecně u nás rozšířený a hojný.

Parasituje u více druhů Sphegidů, Vespídů a drobnějších druhů r. *Osmia* a *Eriades*. Od jara do počátku podzimu.

Č., M. a S. Všude hojně.

5. skup. TETRACHRYISIS.

(Poslední tergít zakončen 4 zoubky, někdy však velmi tupými a málo znatelnými.)

Ch. nitidula F.

FABRICIUS: Syst. Ent., 1775, p. 359;

coerulans RAD., Hor. S. E. Ross, 1866, p. 359;

cyanea VILL., Linn. Ent., 1789, p. 257;
cyanochroa FÖRST., Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl., 1853, p. 316;
iris CHRIST., Naturg. Insect., 1791, p. 405;
soluta RAD., Hor. S. E. Ross., 1866, p. 305;
violacea SCHRANK, Fauna Boica, II, 1802, p. 344.

Rozšíření: Jižní Švédsko a Finsko, střední Evropa, Alpy, Maďarsko, sev. a stř. Francie, Kavkaz, stř. Asie, Sibiř.

Pozorování: Druh se zřetelným sklonem k chladnějším a výše položeným územím. Parasituje většinou u r. *Odynerus*, avšak udávány jsou i některé druhy r. *Osmia*. Od června do srpna.

Č. Sv. Jan pod Skalou (WIMMER, Coll. NM.), Houštka (ŠUST., Coll. NM.), Líbšice, Písek, Cheb (GRÄDL, Coll. NM.), Hradec Králové (UZEL), Chlum u Křemže (BA.).

M. Pavlovské kopce (HOFF.), Lednice (HOFF.), Znojmo a Mutěnice (ŠNOF.), Hranice, Mikulůvka u Růždky, Slavíč (vesměs ZAV.), Rajec (SEKERA), Zlín, Slušovice, Prostřední Bečva (vesměs BALTH.).

S. Petržalka (BALTH.), Závadka (ROUB.), Trenčín (ČEPEL., Coll. NM.).

Ch. indigotea DUF.

DUFOUR et PERRIS: Ann. S. E. Fr., 1840, p. 38;

janthina FÖRST., Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl., 1853, p. 318.

Rozšíření: Stř. Evropa až po jižní Švédsko, Francie, Itálie, Dalmacie, Balkánský poloost., Malá Asie, Kavkaz, Kaspicko, záp. a stř. Sibiř.

Pozorování: Druh patrně eurosibiřského původu, jehož jediným dosud známým hostitelem je *Odynerus laevipes* SHUCK. Podle TRAUTMANNY vyhledává kvetoucí *Evonymus* nebo nasedá s oblibou na složené dřevo a telegrafní tyče. U nás jen krajně vzácně, a dosud jen na Slovensku.

S. Bratislava-Petržalka (FRITSCH, Coll. NM.), Slov. N. Mesto (HOFF.).

Ch. ragusae DE STEF.

DE STEFANI: Il. Nat. Sic., 1888, p. 125;

taurica Mocs., Mon. Chrys., 1889, p. 345;

monochroma Mocs., Term. Füzet, 1892, p. 221;

paveli Mocs., l. c., 1897, p. 645.

Rozšíření: Již. Rusko, Balkánský poloostrov, Dalmacie, Albanie, již. Maďarsko, Itálie, Sicílie, Palestina, Československo.

Pozorování: Podobně jako již některé druhy dříve zmíněné, znamená objev tohoto druhu na již. Slovensku významné obohacení naší fauny o výrazný teplomilný prvek pontomediterranní.

S. Kovačov, VII. (BALTH., HOFF.).

Ch. ignita L.

LINNÉ: Fauna Suec. II. vyd., 1761, p. 414.

Množství synonym, jež uváděti považuji za bezúčelné, jelikož otázka tohoto nadmíru plastického druhu a jeho četných forem je prozatím naprosto nevyjasněná.

Rozšíření: Celá Evropa, na sever až po 70° s. š., sev. Afrika, celá palaearktická Asie.

Pozorování: Náš nejobecnější, avšak také nejhůře známý druh, tvořící přecetné formy, navzájem vesměs spoutané přechody. Nepochybně mnohé z těchto forem jsou formy oekologické, vytvářené parasitováním u nejrůznějších hostitelů, mnohé ryze individuálními úchylkami, jiné však jsou snad dokonce samostatnými druhy nebo druhy, jež zastihujeme právě ve zrodu. Také mnohé formy mimoevropské jsou sotva pouhými varietami. Parasituje u velkého množství druhů z čeledi *Sphegidae*, *Vespidae* a *Apidae*, ba dokonce je i uváděn krasec *Ptosima novemmaculata* F. Hojně od jara do podzimu a všude.

Ch. ruddii SCHUCK.

SCHUCKARD: Ent. Mag., 1837, p. 163;

auripes WESMAEL, Bull. Ac. Sc. Brux., 1830, p. 175;

adulterina ABEILLE, Diag. Chrys. Nouv., 1878, p. 4.

Rozšíření: Celá Evropa, Švédsko a Finsko (až po 64° s. š., sev. Afrika, Malá Asie, Palestina.

Pozorování: U nás celkem vzácný druh, který ve sbírkách bývá často zaměňován za hrubě tečkované kusy *Ch. ignita* L. Parasituje u celé řady drobnějších Vespidů, hlavně z rodu *Odynerus* a *Eumenes*, jakož i u některých druhů rodu *Osmia*. Nasedá na holé skalní stěny, staré dřevo, zdiva a pod. Vystupuje často do značných nadmořských výšek. Od května do srpna.

Č. Radotín (ŠUST., Coll. NM.), Sušice (KUB.), Pelhřimov (ŠUST., Coll. NM.), Houška (DUDA), Žernoseky (BIND., Coll. NM.), Žaclěř (ŠPAČ.), Úpice (ŠPAČ.).

M. Vsetín, Blansko (obojí ZAV.), Znojmo, Brno-Hády (ŠNOF.), Lednice (HOFF.).

S. Trenčín, Zadiel (obojí HOFF.), Ralské Teplice (ZAV.).

Ch. inaequalis DAHLB.

DAHLBOM: Dispos. Spec. Hym., 1845, p. 8;

taeniophrys FÖRST., Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl., 1853, p. 325.

Rozšíření: Teplejší střední a jižní Evropa, sev. Afrika, Malá Asie, Syrie, Palestina, Kavkaz, Persie, Turkestan, Zakavkazsko.

Pozorování: U nás jen velmi vzácně na nejteplejších stanovištích od konce června do konce srpna. Dává přednost holým sprašovým stěnám a spoře porostlým úvozům. Přesný hostitel neznám.

Č. Svatý Prokop (ŠUST., Coll. NM.), Budějovice (BA.).

M. Čejč (ŠUST., Coll. NM., ZAV.), Pouzdřany, Tišnov (obojí HOFF.), Mohelno (ŠNOF.).

S. Parkán (BALTH., HOFF., ZAV.), Zadiel (HOFF.), Kovačov (ŠUST., Coll. NM.), Seleška, Streda n. B., Filakovo (vesměs ZAV.).

f. *placida* Mocs.

Term. Füzet., 1879, p. 122.

Ještě vzácnější než forma nominální.

S. Parkán (BALTH., HOFF., ŠNOF., ZAV.).

Ch. *comparata* LEP.

LEPELETIER: Ann. Mus. Hist. Nat. Paris, 1806, p. 127;

chevrieri Mocs., Topogr. med. phys. reg. Budap., 1879, p. 10.

Rozšíření: Teplejší střední Evropa, celá jižní Evropa, Kavkaz, země kolem Středozemního moře.

Pozorování: Velmi pozoruhodný prvek mediterranní, u nás krajně vzácný. Poletuje na holých sprašových stěnách i hliněných zdech. Červen až srpen.

M. Brno-Hády, Nebovidy (obojí ŠNOF.).

S. Parkán a Kovačov (BALTH., HOFF., ŠUST.).

Ch. *succinta* L.

LINNÉ: Syst. Nat. (ed. 12), 1767, p. 947;

minutula SCHENCK, Stett. E. Z., 1871, p. 254;

obtusiventris FÖRST., Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl., 1853, p. 305;

bicolor LEPEL., An. Mus. Nat. Paris, vol. 7, p. 127.

Rozšíření: Od jižního Švédska a Finska celou Evropou, Malá Asie, Persie, Sibiř, sev. Afrika.

Pozorování: Neobyčejně variabilní druh se sklonem k vytváření četných zeměpisných a snad i oekologických ras. Až dosud otázka tohoto druhu zůstává otevřena. Pokus MADERŮV prohlásiti jednotlivé význačnější rasy za samostatné druhy (Ent. Nachrbl. 1939, přísp. III, IV) zdál se býti velmi slibný a ukazující cestu ze zmatků. Také já jsem tento pokus zprvu uvítal souhlasně, avšak na základě studia asi 1200 kusů různých ras a z různých lokalit, nemohu než tento dobře míněný pokus označiti za mylný. Ani skutečnost, že jednotlivé rasy podle ozubení třetího zadečkového článku náležejí do různých skupin r. *Chrysis*, neopravňuje nás k osamostatňování jednotlivých variet. V celku možno konstatovati, že formy severnější mají sklonnost k vytváření čtyřzubého třetího tergitu, formy jižnější k vytváření zadního okraje pouze zvlněného anebo uprostřed protaženého ve velmi tupý a zaokrouhlený zub. Přesto však některé jižní rasy náležejí opět zcela zřetelně do skupiny *Tetrachrysis*. Tento druh ve formě nominální je u nás celkem hojný a to jak na lokalitách nížinných, tak i dosti vysoko v horách. Přesto však lze pozorovati u tohoto druhu převažující teplomilnost. Od května do konce srpna. Parasituje u různých druhů r. *Odynerus* a *Tachysphex*.

Č., M., S. Všude na příhodných lokalitách hojný.

f. *chrysoprassina* HELLÉN.

Meddelanden Soc. Fauna et Flora Fenicca, 1918—1919.

Obyčejně jen v samčím pohlaví.

Č. Praha (Coll. NM.), Ůpice (ŠPAČ.), Kolín (KUB.).

M. Čejč (BALTH., ŠUST., Coll. NM.), Pouzdřany (HOFF.), Brumovice (ŠUST., Coll. NM.), M. Písek (ŠUST.).

f. *germari* WESM.

Bull. Ac. Sc. Brux., 1839, p. 177.

Velmi vzácně na nejteplejších lokalitách.

Č. Praha ok.

M. Čejč (ŠUST., Coll. NM.), Pouzdřany (HOFF.).

S. Bratislava, Slov. Nové Mesto, Zadiel (HOFF.), Seleška (ZAV.), Trenčín (ČEPEL.).

f. *tarsata* DAHLB.

Hym. Eur. II, 1854, p. 105.

M. Lednice, Tišnov, Rajhrad (vesměs HOFF.).

S. Zadiel (HOFF.).

f. *frivaldskyi* MOCS.

Chrys. Fauna Hung., 1882, p. 52 a 85.

Tato forma měla by zdánlivě největší oprávnění na osamostatnění, avšak mezi několika sty exempláři z jižního Slovenska, kde zastupuje f. nomin., našel jsem i několik jedinců s pravidelně ozubeným okrajem zadečku.

M. Pouzdřany (GREG., HOFF., ŠNOF.).

S. Parkán a Kovačov (BALTH., ŠUST.), Somotor, Sl. Nové Mesto, Streda n. B. (vesměs HOFF.).

f. *aeruginosa* DAHLB.

Hym. Eur. II, 1854, p. 267.

Také tato forma se velmi liší od formy nomin. a je charakteristická pro jižní části areálu rozšíření tohoto druhu. Dosud jen:

S. Kovačov (BALTH.).

Je zajímavé, že české exempláře z Podkrkonoší jsou nápadně řidce tečkovány, obzvláště na abdomenu a dlouze ochlupeny, takže připomínají na f. *hirsuta* Tr., avšak liší se od této zřetelným ozubením třetího tergitu.

Ch. grohmanni DAHLB.

DAHLBOM: Hym. Eur. II, 1854, p. 271;

gloriosa DAHLB., Dispos. Spec. Hym., 1845, p. 10.

Rozšíření: Celá jižní Evropa, na sever až po Slovensko, Dalmacie, jižní Tyroly, Kavkaz, Syrie, Palestina, Persie, Turkestan, sev. Afrika.

Pozorování: Tento příznačný mediterranní druh, o jehož bližším způsobu života nemáme podrobnějších zpráv, je velmi proměnný, avšak u nás byla zjištěna dosud jen nominátní forma.

S. Parkán VI. (BALTH.), Plešivec, VIII. (HOFF.).

Ch. viridula L.

LINNÉ: Fauna Suec. (ed. 2), 1761, p. 415;

aurora CHRIST., Natur. Ins. 1791, p. 405;

bidentata L., Syst. Nat. (ed. 12), I, 1767, p. 947.

Rozšíření: Od jižního Švédska a Finska po celé Evropě, Malá Asie, Palestina, Persie, Turkestan, Kavkaz, Zakavkazsko, sev. Afrika.

Pozorování: Opět velmi variabilní druh, u něž ozubení posledního tergitu často úplně mizí. U nás od konce května do konce léta. Hojně na hliněných a sprašových svazích a velmi často na kvetoucích okoličnatých. Parasituje u rodu *Odynerus* a též u některých druhů r. *Osmia*.

Č., M., S. Na příhodných lokalitách všude a místy hojně.

f. *cingulicornis* FÖRST.

Verh. Nat. Ver. Preuss, Rheinl., 1853, p. 313.

S nominátní formou, avšak mnohem řidčeji.

M. Brno, Pouzdřany (obojí HOFF.), Horní Bečva, Pavlovské Kopce (obojí ZAV.).

S. Parkán, Kovačov (BALTH., HOFF., ŠUST.).

Ch. splendidula ROSSI.

ROSSI: Fauna Etrusc., II, 1790, p. 78;

cyanopyga DAHLB., Hym. Eur. II, 1854, p. 352;

versicolor LUCAS, Explor. Algérie III, 1849, p. 305;

maroccana Mocs., Disert. Phys. Ac. Hung., 1888, p. 16.

Rozšíření: Od nejjižnějšího Finska a Švédska po celé Evropě, Kavkaz, Malá Asie, Persie, Zakavkazsko, Syrie, Palestina, sev. Afrika.

Pozorování: U nás dosud jen na nejteplejších stanovištích dosti vzácně. Od června do září. Parasituje u r. *Trypoxilon*, *Odynerus*, *Osmia*, *Anthidium* a podle LAMPRECHTA též u *Tenthredinida* *Lophyrus pini* L.

M. Pouzdřany (GREG., ŠNOF., ZAV.), Lednice (HOFF.), Čejč (BALTH., GREG., HOFF., ŠNOF., ŠUST.).

S. Parkán a Kovačov (BALTH., HOFF., ŠUST., ZAV.).

Ch. rutilans OLIV.

OLIVIER: Encykl. Meth. Ins. V, 1790, p. 676;

analís SHUCK., Ent. Mag., 1837, p. 165;

splendidula DAHLB. (nec. Rossi), Dispos. Syst. Hym., 1845, p. 9;

insperata CHEVR., Mitt. Schweiz. Ent., Ges., 1870, p. 265.

Rozšíření: Patrně stejné jako u druhu předcházejícího, avšak vzhledem k tomu, že do nedávna byly oba druhy považovány za jeden, lze těžko všechna naleziště si správně prověřiti.

Pozorování: Poněkud hojnější, než předešlý druh a rovněž jen na velmi teplých lokalitách. Často při okrajích lesů, od května do září.

Č. Okolí Prahy (ČEPEL., DUDA, ŠUST., ZEMAN), Kolín (KUB.).

M. Pouzdřany (GREG., HOFF.), Kroměříž (FIALA, Coll. ZAV.), Kobyli (BALTH.).

S. Parkán a Kovačov (BALTH., HOFF., ŠUST.), Seleška (ŠUST., ZAV.), Slov. N. Mesto (HOFF., ZAV.).

Ch. analis SPIN.

SPINOLA: Ins. Ligur., II, 1808, p. 26.

Nejhlavnější synonyma:

cribrata GERSTR., Stett. E. Ztg., 1869, p. 186;

graeli GUÉRIN., Rev. Zool., 1842, p. 148;

marginalis SCHENCK., Jahrb. Ver. Nat. Nassau, 1856, p. 31.

Rozšíření: Teplejší střední a jižní Evropa, Malá Asie, Kavkaz, Turkestan, Altaj, Mongolsko, Palestina, Syrie, sev. Afrika.

Pozorování: U nás krajně vzácný druh, jenž parazituje u rodu *Odynerus* a *Osmia*. Bližších oekologických dat nemáme.

Č. Sv. Prokop (Coll. BALTH.).

M. Tišnov (HOFF.).

Ch. sybarita FÖRST.

FÖRSTER: Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl., 1853, p. 309.

Rozšíření: Celá Evropa, na sever až po jižní Finsko, sev. Afrika a téměř celá palearktická Asie.

Pozorování: Ačkoliv jde o celopalearktický prvek, přece dává tento druh přednost územím teplejším, hlavně polostepním stanovištím. Od května do srpna. Hostitelé: r. *Odynerus* a *Osmia*. Naletuje často na staré složené dřevo a hliněné stěny.

Č. Zlíchov (ŠUST., Coll. NM.), Libšice (DUDA), Polabí (DUDA), Písek (TÁBOR.), Cheb (GRADL., Coll. NM.).

M. Bílé Beskydy (DUDA), Čejč (HOFF., ŠUST.), Kobyli (BALTH.), Syrovín (ŠUST.), Znojmo (ŠNOF.), Brumovice (ZAV.).

S. Bratislava (BALTH., HOFF.), Parkán (ŠNOF.).

Ch. fulgida L.

LINNÉ: Fauna Suec. (ed. 2), 1761, p. 415;

ocellata BLANCH., Hist. Nat. III, 1840, p. 295;

stoudera PANZ., Fauna Ins. Germ., 1809, fasc. 107;

cruenta MOCS., Diss. Phys. Ac. Hung., 1883, p. 15.

Rozšíření: Téměř celá oblast palaeartická.

Pozorování: U nás všude na příhodných lokalitách, obzvláště na starých srubových budovách hojně. Velmi často v podhorských

a horských údolích. Od června do srpna. Parasituje u příslušníků r. *Odynerus* a *Trypoxylon*.

Č., M., S. Všude a místy hojně.

Ch. scutellaris F.

FABRICIUS: Ent. Syst. IV, 1794, p. 458;

rosenhaueri FÖRST., Verh. Nat. Ver. Preuss. Rheinl., 1853, p. 322;
segmentata DAHLB., Monogr. Chrys. Suec., 1829, p. 9.

Rozšíření: Mírná a jižní Evropa, západní Asie, Kavkaz, Palestina, sev. Afrika.

Pozorování: U nás jen na velmi teplých lokalitách a celkem po řídku od června do září.

Č. Troja (ŠUST., Coll. NM.), Radotín (ČEPEL.), Kutná Hora (ZAV.).

M. Pouzdrany (GREG., HOFF.), Bořetice (GREG.), Čejč (BALTH., ŠUST.), Velehrad (ZAV.).

S. Děvín, Seleška, Nitra, Filakovo, Rim. Sobota (vesměs ZAV.), Bratislava (BALTH.), Parkán a Kovačov (BALTH., HOFF., ŠUST.), Slov. N. Mesto (ŠUST.).

f. hofferi BALTH.

Ent. Listy, VII, 1944.

Tato forma zdá se převažovati na poněkud chladnějších a severněji položených stanovištích.

Č. Široké okolí Prahy (ŠUST.), Budějovice (BA.).

M. Čejč (BALTH., ŠUST.), Kobylí (GREG.), Pouzdrany (GREG.), Znojmo (ŠUST.).

S. Motešice (ROUB., Coll. NM.), Hosusovo (HOFF.), Kovačov a Parkán (BALTH., HOFF.), Kamenice n. H. a Seleška (ŠUST., Coll. NM.).

6. skup. HEXACHRYYSIS.

(Apikální konec třetího tergitu opatřen šesti zoubky.)

Ch. pulchella SPIN.

SPINOLA: Ins. Ligur., 1808, p. 28.

Rozšíření: Teplá střední a jižní Evropa, sev. Afrika, Malá Asie, Turkestan, Ruská Armenie.

Pozorování: U nás velmi vzácný, mediterranní prvek. Bližší ekologická pozorování chybí. Od června do srpna.

S. Parkán a Kovačov (BALTH., HOFF., ŠUST., ZAV.).

f. calimorpha Mocs.

Chrys. Fauna Hung., 1882, p. 71 a 90.

Ještě vzácnější než forma nominální.

S. Parkán, Kovačov, VII., VIII. (BALTH., HOFF., ŠUST.).

Ch. sexdentata CHRIST.

CHRIST: Naturg. Insekt., 1791, p. 404;

caucasica RADOSZ., Hor. Soc. Ent. Ross., 1876, p. 108;

micans ROSSI, Mant. Ins. I., 1792, p. 133.

Rozšíření: Střední a jižní Evropa, Kavkaz, sev. Afrika, Malá Asie, Turkestan.

Pozorování: U nás jen velmi vzácně od června do srpna na stárých zdech, stodolách a pod. Parazituje u některých druhů r. *Osmia*.

Č. Libšice (DUDA, Coll. NM.).

M. Čejč (ŠUST.), Znojmo (ŠNOF.).

S. Parkán, Somotor (obojí ZAV.).

Ch. fasciata OLIV.

OLIVIER: Encycl. Méth. Ins. V, 1790, p. 677.

violacea PANZ., Krit. Rev. Ins. Faun. Deutsch., 1806, p. 103.

Rozšíření: Celá Evropa a sev. Afrika.

Pozorování: S převahou lesní druh, nasedající s oblibou na složené dřevo a osluněné kmeny. Parazituje u *Osmia tridentata* (CHOBAUT), *Trypoxylon figulus* (SCHENCK), *Dyscoelius zonalis* (PEREZ), *Odynerus laevipes* (DUFOUR, LICHTENSTEIN). U nás krajně vzácně.

Č. Radotín (HOFF.).

S. Kamzík u Bratislavy (KAVAN, Coll. ZAV.).

Čeleď CLEPTIDAE.

Systematické postavení čeledi *Cleptidae* je dosud do značné míry nejisté. Až do r. 1910, kdy H. BISCHOFF upozornil na naprostou samostatnost této malé skupiny Aculeát, byli *Cleptidae* považováni za část čeledi Chrysididae, avšak bližší studium morfologických znaků této skupiny prokázalo neudržitelnost tohoto slučování. Otevřenou zůstává však otázka, řadíme-li *Cleptidae* vůbec právem do nejbližšího sousedství s *Chrysididae*. Jelikož, však mám za to, že *Cleptidae* jsou spíše skupinou od pravých zlatěnek odvozenou, než skupinou fylogeneticky původnější, zařazuji *Cleptidae* za *Chrysididae*, nikoliv před ně, jak se až dosud dělo.

Hlava je o něco širší než přední část předohrudi, tato je charakteristicky vpředu poněkud zaškrbená, s naduřelým okrajem. Dozadu se prothorax rozšiřuje a objímá přední okraj středohrudi. Na této jsou velmi zřetelné dvě hluboké parapsidální rýhy, jež mesothorax rozděluje na tři díly. Po stranách je vtlačena pak ještě vždy jedna neúplná rýha, takže mesothorax při sběžném prohlédnutí se nám jeví jakoby rozdělený na pět podélných polí. Štítek i zadní štítek jsou jednoduché, mediánní článek je vzadu po stranách protažen v ostré hroty a uprostřed je hrubší skulpturou odlišeno jeho střední pole. Žilnatina křídel v podstatě odpovídá žilnatině zlatěnek. Zadeček je u ♂ 5-člankový, u ♀ 4-člankový. Tykadla u obou pohlaví 13-članková. U našich druhů vždy více či méně převládá kovové zbarvení.

Larvy parazitují u různých druhů vos bylinných (*Tenthredinidae*), imaga sedají na keře, nízkou vegetaci a často též na kvetoucí okoličnatky. Až dosud bylo u nás zjištěno 7 druhů a lze sotva předpokládati, že by se tento počet ještě zvětšil.

Příslušná literatura byla uvedena již u čeledi *Chrysididae*.

Rod: CLEPTES LATR.

(Viz charakteristika čeledi.)

C. ingnitus F.

FABRICIUS: Mantissa Insect., 1787.

Rozšíření: Teplejší střední a již. Evropa, Kavkaz, Armenie, sev. Afrika.

Pozorování: Teplomilný, mediterranní druh, který u nás náleží k největším vzácnostem. Dosud známe jen jediné jeho naleziště.

S. Kamenica n. Hr. (ŠUST., Coll. ZAV.).

C. scutellaris Mocs.

MOCSARY: Monogr. Chrys., 1887.

Rozšíření: Střední Evropa, Francie, Rakousko, Maďarsko.

Pozorování: Jde, jak se zdá, o vysloveně středoevropský prvek, ale dosud velmi málo známý, takže si nemůžeme vytvořit bezpečnou představu o jeho skutečném rozšíření. U nás krajně vzácný a dosud jen na nejjižnějším Slovensku.

S. Bratislava (KAV., Coll. ZAV.), Filakovo (ZAV.).

C. abeillei BUYSSON.

BUYSSON: Rev. d'Entom. VI, 1887, p. 6.

Rozšíření: Francie, Švýcarsko, Československo.

Pozorování: U nás jen krajně vzácně a dosud znám jen z několika málo moravských lokalit. Jeho výskyt na Slovensku je více než pravděpodobný.

M. Mohelno (ŠNOF., Coll. TOMŠÍK, ZAV.), Moravany u Brna (ŠNOF.), Nebovidy u Brna (ŠNOF.), Znojmo (ŠNOF.).

C. chevrieri FREY-GESS.

FREY-GESSNER: Hymen. Helv. Chrys., 1887;

consimilis BUYSSON, Rev. d'Entom., 1887, p. 198.

Rozšíření: Československo, Francie, Švýcarsko, Sicilie, Maďarsko, sev. Afrika, Malá Asie.

Pozorování: Charakteristický mediterranní druh, který u nás a ve Francii dosahuje severní hranice svého rozšíření. U nás jen velmi pořídku v letních měsících.

M. Bzenec (ZAV.), Čejč (ŠNOF.).

S. Kamendin (HOFF., též Coll. BALTH.).

C. semiauratus L.

LINNÉ: Fauna Suecica. Ed. 2, 1761.

Rozšíření: Téměř celá Evropa s výjimkou nejsevernějších krajů, Kavkaz, Sibiř.

Pozorování: Eurosibiřský druh, u nás dosti hojný, místy dokonce obecný. Prof. ŠNOFLÁK mi sdělil, že v údolí Bobravy u Nebovidů při jediné exkursi nachytl na 150 kusů tohoto druhu na *Chaerophyllum aromaticum*, jindy jej chytl také na *Aegopodium podagraria* a *Anthriscus silvester*. Obzvláště hojným zdá se býti na Moravě a již. Slovensku.

Č., M. a S. Všude a místy hojně.

C. pallipes LEPEL.

LEPELETIER: Encycl. méthod. Entom. X, 1825.

Rozšíření: Celá střední a mírná severní Evropa, již. Evropa, Sibiř, Kavkaz.

Pozorování: Podle mínění některých autorů jde pouze o varietu předešlého druhu, zatím však nelze tuto otázku považovati za definitivně rozřešenu. U nás zdá se býti celkem stejně hojný, jako předešlý, převažuje však naopak v Čechách a v chladnějších částech Moravy, ze Slovenska jsem dosud žádný nález neviděl, ale je nepochybné, že i tam je rozšířen, opět patrně v méně teplých územích. Celkem lze míti za to, že je druhem chladnomilnějším.

Č. a M.: Všude a místy hojně.

C. nitidulus F.

FABRICIUS: Entom. syst. emend., 1792—1794.

Rozšíření: Téměř celá Evropa, v Skandinávii a ve Finsku postupuje značně vysoko na sever.

Pozorování: U nás je neméně hojným druhem, než oba druhy předešlé a na vhodných stanovištích se s ním všude v letních měsících setkáme. Na teplých lokalitách objevuje se výjimečně již v květnu. Celkem druh teplomilný.

Č., M. a S. Všude na sušších a vysluněných lokalitách a místy velmi hojně.